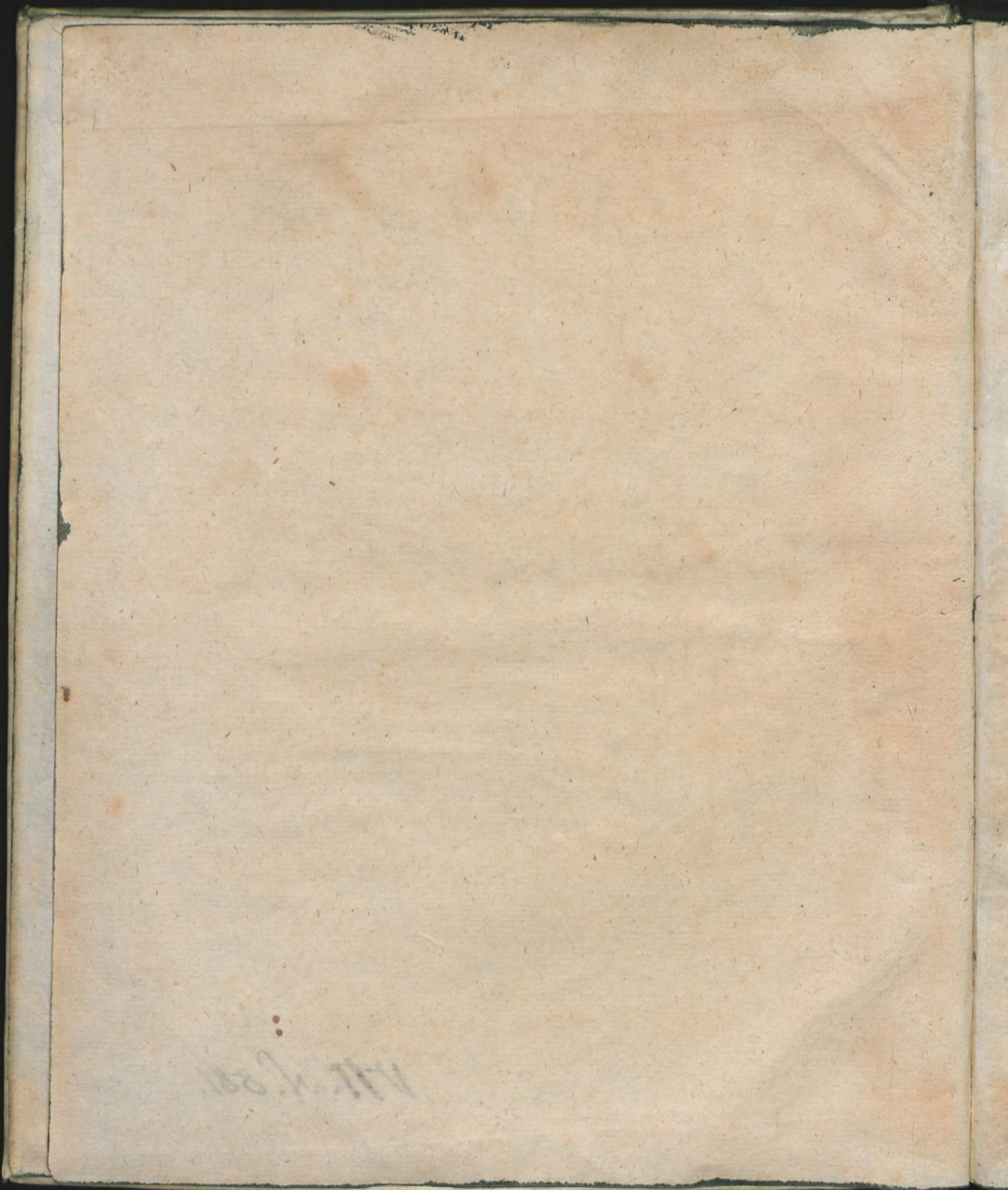

f

Deel. Kl 356 ds

VII. N. 881.

3
SECUNDA
SACR. INSTITUTIONUM
EXERCITATIO
DE

SOCIETATIBUS
HERILI, CONJUGALI
ET PATERNA

Q V A M

DIVINA ADSISTENTE GRATIA

SUB PRÆSIDIO

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI. ATQVE
CONSULTISSIMI VIRI

Dn. GEORGII ENGELBRECHTI

J. U. D. ac Profess. Publ. Ordin. ut & Facul-

tatis Juridicæ hodiè spectabilis Decani Præ-
ceptoris æternum devenerandi.

Publicæ disquisitioni submittet

IN JULEO MAJORI

DIE AUGUSTI

AUGUSTUS RUDOLPHUS LUNING

Gvelfherbytanus.

—(o)—

HELMESTADII,

Typis HENRICI DAVIDIS MULLERI Acad. Typ.

M DC LXXIIX.

SECUNDA
SACR. INSTITUTIONUM
EXERCITATIO
DE

SOCIETATIBUS
HERIL. CONJUGALI
ET PATRINA

Q. V. A. M.
DIVINA ADISTENTE GRATIA
Sua Praesidio

NORMISIAE, AUCTISSIMAE, ACADEMIAE
CONSTITUTIONI VITI

Dr. GEORGI ENGELBRECHTI

J. U. D. ac Prof. Publ. Ordin. in & Facult.

causis iudicialibus hodie speculabilis Decani Prae-

ceptoris mentem deventurandi.

Publica dissertatione habita

IN JURE MAIORI

Die Augusti

AUGUSTUS RUBENHUS LEINING

Guelphoburgensis

1806

HAERSTADT

Typis Henr. et Davids Muelers Acad. Typ.
M. DE LEXIS

I. N. J. C.

THESIS I.

Um de natura finis sit, ut non sit frustra, nec Jurisprudentiæ finis, quæ fuit Justitia, talis erit; si non frustra, omnino introducenda in aliquod subjectum est, quod ipsum, ut pateat, percurrendæ sunt res omnes. Illæ autem sunt vel corporeæ vel incorporeæ. Res incorporeæ sunt Deus, quia vero ille est ipsa justitia, de eo ejusmodi quid quærere æque impium ac supervacuum esset, & Angeli: hi sunt iterum vel boni vel mali, in malos Justitia introduci nequit, illi enim propter suam malitiam, eam non recipiunt, neque angeli boni opus habent, ut habitu illo Justitiæ imbuantur, quia hic ejusmodi quærimus subjectum, quod vivit in societate civili. Angeli vero boni non degunt inter homines. E. etiam non possunt esse Justitiæ subjectum: sequuntur jam res corporeæ, quæ sunt vel animatæ vel inanimatæ; posteriores cum careant ratione, non sunt capaces habitus illius, de quo nobis hic sermo est. Animatæ sunt rursus varii generis. (1) enim sunt vegetantes. (2) sensitivæ, (3) rationales; duæ priores rursus non recipiunt justitiam, quia itidem rationis non sunt participes; restant itaque rationales, quæ nihil aliud sunt, quam ipsi homines ac personæ, de quibus Imperator in §. 22. loquitur jung. l. 1. ff. de stat. hom. illæ igitur sunt subjectum

T. 2. §. 12.
Subjectum
Jurispru-
dentiæ.

animatæ
res corporeæ
inanimatæ

x veluti mēsa
vegetantes f. e.
sensitivæ animatæ

Sunt per-
sonæ.

Objectum
res

Media,
actiones.

justitiæ, quod quærimus. Ad objectum vero Juris refert
Imperator res, ex hac forsan ratione, quia omne jus con-
sistit in medio quod medium duo habet extrema *Arist.*
l. 2. Ethic. c. 6. excessum scil. & defectum, quæ duo extrema
constituunt res, inter quas justitia tanquam medium in-
terjacet, accedit, quod justitia sit æqualitas, cum vero nul-
la æqualitas absque rebus consistere possit, necessario ju-
ris prudentia res pertractare debet. De actionibus vero
ideo agit jurisprudentia, quia sunt media, quibus ad fi-
nem jurisprudentiæ, h. e. justitiam commodè perve-
nitur. In omni enim disciplina practica, primum de fine,
deinde de subjecto, demum de mediis ad finem ducen-
tibus, agendum est: quia vero in antecedenti dissertatio-
ne demonstratum fuit, jurisprudentiam esse disciplinam
practicam, Imperator de hisce tribus in Institutis jure me-
ritoque agit; quando igitur inæqualitas adest, tum statim
adest injuria, ex qua deinde oriuntur querelæ. Jam a-
ctiones nihil aliud sunt quam ejusmodi querelæ, de inju-
ria alicui illata apud competentem Magistratum institutæ,
quæ definitio licet non quoad verba, tamen quoad sen-
sum & effectum coincidit cum illa, quæ habetur in *proë-*
mio Inst. de action: Ideò vero Imperator (1) agit de per-
sonis, quia omnes res sunt propter personas & homines.
l. 2. ff. de stat. homin. Quæ: v. disciplina res considerat
propter personas, in illa debet præmitti tractatus perso-
narum. Atque Jurisprud. est talis disciplina quæ
considerat res propter personas, E. in illa debet præ-
mitti tractatus personarum. Personæ v. illæ sunt con-
siderandæ quatenus in societate degunt. Jam societas,
de qua in Jure agitur, est præcipue triplex, Herilis, Pa-
terna & Conjugalis, quo etiam quodammodo referimus
socie-

societates inter pupillos & tutores, imo etiam minores si-
milesque personas ac curatores intercedentes: non enim
sunt ab similes societati paternæ. In singulis societati-
bus tria sunt attendenda (1) quomodo ineantur (2) quo-
modo conserventur (3) quomodo dissolvantur.

II.

Diximus personas in jure considerari quatenus in
societate vivunt, statim itaque Imperator incipit agere hoc
t. de prima societate, quæ est inter Dominum & servum,
ubi (1) divisionem affert, secundum quam omnes omni-
no homines, & per consequens in societate herili vi-
ventes dividi possunt, nempe in liberos & servos, *init.*
bic l. 3. ff. de stat. hom. Ut v. accurate scire atque cogno-
scere possimus, quinam homines sint liberi quinam ser-
vi, definitionem & libertatis & servitutis recte intelligere
ac nosse debemus: hinc utramque in §. 1. & 2. subjun-
xit, & quidem libertas describitur, quod sit *naturalis*
facultas ejus, quod cuique facere libet, nisi si quid vi aut
jure prohibetur §. 1. b. t. l. 4. init. ff. de stat. hom. (1) dicitur
naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet: natura n.
vult, ut omnes homines sint liberi, non v. ut sub alteri-
us servitutis jugo vivant. Et ita libertas omnibus ho-
minibus quasi annascitur. Quod etiam videre est in ipsis
animalibus, atque feris bestiis, nam & illa naturæ in-
stinctu omni cura ac studio id faciunt, ut in libertate sua
naturali maneant ac vagentur. Hinc videntes homi-
nem, aufugiunt, metuentes, ne ab illo capian-
tur, suæque libertate naturali exuantur. Accidit qui-
dem, ut interdum natura videatur nolle hunc l. illum
procreare liberum, qui scilicet propter imperfectum ra-
tionis usum sibi ipsi consulere nequit, sed hoc ipsum non
est imputandum naturæ, utpote, quæ semper intendit li-
bertatem

licet interdum hoc suo fine excidat. vid. Arist. *lib. 1. Polit.*
c. 4. p. m. 20. verb. ἡ δὲ φύσις βέλεται τὰ τοιαῦτα, ποδάκις εἰμὲν
 ποιδύναται, *Natura vult quidem hoc efficere, saepe non ta-*
men valet. Secundo dicitur, *nisi si quid vi aut jure probi-*
betur. Libertas sc. est potestas vivendi atque faciendi pro
 lubitu, quicquid velis, modo illam libertatem non restrin-
 gat vel lex vel externum aliquod cogens; legibus enim est
 obediendum, vi vero resisti non potest. Quemadmodum
 enim leges civiles, juri naturæ aliquid addere vel detra-
 here possunt, *l. 6. ff. de just. & jure,* ita etiam tam Jus Na-
 turæ, Gentium, quam Civile, libertatem naturalem, cir-
 cumstantiis sic exigentibus, coarctare rectè potest. In-
 terim tamen dum cives legibus obediunt, libertatem suam
 minimè amittunt, cum is, qui contra legem agit, non uta-
 tur sua libertate, sed potius abutatur, & licentiam com-
 mittat. Externa verò vi exercitium libertatis tantum su-
 spenditur.

III.

§. 2. 3.

servitus
 legalis.

Exposita hoc modo libertatis natura, facile erit in
 ipsam servitutis indolem ac essentiam inquirere. Servitus
 vero est *constitutio Juris Gentium, qua quis dominio alieno*
contra naturam subicitur l. 4. §. 1. ff. de stat. hom. Colligere
 licet, ex hac descriptione, quod servitus natales suos de-
 beat Juri Gentium, deinde etiam Jure Civili recepta & ap-
 probata sit. Origo vero servitutis *legalis*, quam Imperator
 describit, hæc est. Olim quando Romani bellagerebant & ex
 hostibus captivos abducebant, liberum erat ipsis, captivos
 vel jure belli occidere, aut eorum vitam servare. Quod si
 postereus eligerent, captivi in servitutem redigebantur,
 eamque potestatem victor consequebatur, pro præmio vi-
 tæ servatæ, cum illi, qui ex clade belli superstites in ejus ma-
 nus

nus pervenirent, ipsius humanitate servarentur, unde et-
 iam servi dicti sunt à servando. l. 4. §. 2. ff. de stat. hom. &
 in §. 3. hincque Juri Gent. videtur conveniens, nec ratio-
 ni adversatur. Quando enim populi ob defectum judi-
 ciorum, inter se bellum inire coguntur, perindictionem
 belli quasi contrahunt, ut, dissolutà jam societate, alteri in
 alterum lædendi & per consequens victos interficiendi, vel
 ob vitam donatam in servitutem redigendi facultas con-
 cedatur. Hug. Grotius de Jure B. & P. l. 3. c. 4. th. 5. & seqq.
 jung. Dn. Felden. in notat. ad Grot. b. cap. §. 3. Servi etiam
 vocantur mancipia, ideo, quod ab hostibus manu capi-
 antur. Hodie vero hostes capti non statim in servitu-
 tem rediguntur, sed disting. est inter bella, aut Chri-
 stiani cum Barbaris ac Turcis, aut inter se bella gerunt: si
 prius, adhuc hodie locum habet servitus antiqua, quo sc.
 Turcæ avocentur ab intolerabili illa crudelitate, qua so-
 lent excipere Christianos captivos. Récess. Imp. de anno
 1542. §. Und wie wöll nun 11. Si posterius tum non locum
 habet servitius; quia Christiani ab omnis caritatis commen-
 datore uti eleganter Grotius loquitur, rectius instituti sunt,
 aut esse debent, quam ut à miseris hominibus interficiendis
 abduci nequeant, nisi minoris servitiae concessione. Hug. Grot.
 lib. 3. cap. 7. thes. 9. & cap. 21. thes. 25. & 28. Verum capti-
 vi certo pretio sese redimere, aut inter sese permutari so-
 lent. Lytron vero, si captivi sunt milites gregarii, per-
 tinet ad capientem, si vero sunt Duces & Præfetti milita-
 res pertinet ad eum, cujus nomine bellum geritur &
 ad ipsum Imperitorem bellicum. Uti hæc constituta sunt in der
 Reuterbestallung zu Speyr de anno 1570. art. 94. & 95. Ve-
 rum hodie singularum gentium jura bellica consoldenda
 sunt

sunt, præsertim, cum & peculiares conventiones inter partes
belligerantes, teste experientia, hac de re sæpius ineantur,
& vocantur ejusmodi pacta germanicè *Rattell*; in gregario
milite capto inter multas gentes Lytron das *Lösegeid* oder
Rangton menstruum salariū esse consuevit. Et solent captivi
tamdiu detineri donec lytron solvatur. Nisi forte sub jura-
toria cautione veletiam nuda promissione, si captivi forsan
sint personæ eximiæ dignitatis auf *Cavaltrische* parole citius
dimittantur vid. Hug. Grot. *de Jure B. & P. l. 3. c. 7. tb. 9. Joh.*
Philipp. in usupr. Inst. Justin. l. 1. tit. 5. §. 9. Ecclog. 37. n. 1. usq. ad §.
Grotius d. lib. 3. c. 14. tb. 9. Additio. Spedellii ad vocab. Rangton
apud Besoldum & licet dimissus ante solutionem lytri mo-
riatur, tamen ejus hæredes ad promissum pretium persol-
vendum obligati manent, quia est obligatio ex negotio
contractui simili, non vero ex delicto descendens, adeo-
que etiam in hæredes passivè transit H. Grot. d. l. 3. cap.
22. tb. 20. & potest illud jus exigendi pretium redemptio-
nis à capto, ab eo, qui captum tenet, in alium transferri:
cum & incorporalia cedi, & alienari, natura patitur. Gro-
tius d. c. in thes. 2j. Durum vero videtur quod hic dicitur
servitutem esse contranaturam hac enim ratione pro re inju-
stissima habenda esset; sed sciendum est, quod servitus ab-
solute loquendo, & in se ac simpliciter non sit contra
naturam id est contra rectam rationem, sed tantum ex
accidenti, quando sc. is, qui in bello capitur, est pru-
dentior ipso victore, tunc enim videtur ordo naturæ in-
verti, qui vult, ut prudentior regat imprudentiorem, adeo-
que rectè dicitur servitutem esse duplicem Legalem & Na-
turalem, Aristoteles l. 1. pol. c. 3. & 4. de priori, jam dicta sunt
intelligenda, posterioris fundamentum in sequentibus
consistit. Omni homini à Deo indita est anima rationa-
lis

Servitus
naturalis.

lis; quæ illi non frustra data, sed propter aliquem finem: finis ejus jam hic est, ut homo vivat secundum rectam rationem, atque honestatem; ut virtutes sectetur, vitia vero fugiat; eumque in finem intellectus & ratio corpori heriliter, appetitui vero, quemadmodum præceptor suo discipulo civili & regio imperio præest & imperat. Jam in quibusdam hominibus etiam perfectæ ætatis cessat rationis usus, suntque ita stupidi, ut neque semetipsos regere, neque rebus suis consulere queant. Hi itaque ab aliis prudentioribus sunt ducendi atque regendi, quibus pro hoc beneficio correctionis ac educationis, si aliud nihil habeant, corpore servire tenentur, atque hi dicuntur servi *natura* vid. Aristoteles *1. Polit. c. 3.*

IV.

Societas Herilis duobus modis initur, vel Jure Gentium vel Jure Civili *l. 5. ff. de stat. hom.* Ex Jure Gentium duo oriuntur modi, primus modus est *Nativitas*: nam qui ex ancilla nascitur, ille fit servus, qui enim nascitur extra matrimonium legitimum, qualis etiam est conjunctio servi & ancillæ, quæ Jure Romano non matrimonium, sed contubernium vocabatur. *l. 14 §. 3. in verbo quæ in contubernio patris fuerit, ff. de ritu nupt.* matris non vero patris conditionem sequitur. *l. 24. de stat. hom. l. 5. ff. eod.* Secundus modus est *Captivitas*, de qua in thesi antecedenti dictum fuit. Ex Jure vero civili rursus varii desumuntur modi. (1) *Venditio* sui ipsius pro servo *§. 4. h. l. §. 1. ff. de stat. hom.* quod fiebat in pœnam contemptæ libertatis. Hæc autem concurrere debebant ad illam venditionem (1) is qui suam libertatem vendebat, xx. annos debebat natus esse, (2) debebat aliquid participare ex pretio (3) gnarus esse suæ conditionis, & emptor (4) debebat ignorare conditionem

§. 4.

Modi in-
eundæ so-
cietatis he-
rilis Jure
Gentium.

Juris Ci-
vilis.

B.

nem

nem sese vendentis, quod sc. esset liber homo, alias venditio erat nulla: liberi enim hominis æstimatio & commercium non est. *li 3. ff. si quadrup. pauper. sec. dicatur. l. 4. §. 6. ff. de contrab. empt. vendit.* Secundus modus est *Atrocitas sententiæ*, quando enim quis capitale commiserat delictum, is à tempore condemnationis factæ fiebat servus pœnæ *§. 1. infra de cap. minutis.* Quæ servitus pœnæ inter alios hunc insignem effectum habebat, ut à tempore condemnationis factæ ejusmodi servi de bonis suis dispo- nere non valerent, sed ea fisco cederent *l. 8. §. fin. l. 13. §. ult. ff. qui testam. facere possunt*; verum Jure Novellarum servitus pœnæ est sublata. *Novell. 22. c. 8.* Tertius modus orieba- tur ex *ingrato animo* liberti erga suum patronum. Quar- tus est, quando aliqua mulier *libera sese commiscebat* cum servo, illa fiebat serva per *tit. 13. §. 3. Inst.* Inter servos vero nulla datur differentia, omnes enim servi sunt ejusdem & servilis conditionis, differunt tantum nomine & ministeriis quæ præstare tenentur. Homines vero liberi dividuntur in ingenuos & libertinos, de quibus in seqq.

V.

T. IV.
Ingenuus,

Ingenuus ille dicitur, qui statim, cum nascitur, liber est, nec post nativitatem demum libertatem consequitur. Talis vero est is, (1) qui ex duobus ingenuis, (2) ex duobus libertinis, (3) ex libertino & ingenua, (4) ex matre libera, patre in certo nascitur. Nam quantum ad liber- tatem etiam attinet, partus ventrem sive matrem sequitur. *l. 5. §. 2. ingenui. ff. de stat. hom. l. 7. C. de rei vin- dicat. l. 19. l. 24. ff. de stat. hom.* Sufficit autem matrem liberam fuisse, vel tempore conceptionis, vel gestati- onis in utero, vel tempore nativitatæ, ita, ut licet ma- ter libera conceperit, & ancilla facta pariat, tamen, qui nascitur, liber sit: quoties enim de commodo par- tus

*Ingenuus
liber
liber
liber*

*Son. liber
liber*

tus agitur, toties ille, qui in utero est, pro jam nato habetur l. 7. ff. de stat. hom. nec matris calamitas debet nocere ei, qui est in utero, *init. hic, l. 5. §. 2. ff. de stat. hom.* hinc multa in favorem ejus constituta, qui adhuc in utero existit. Sic mulier prægnans, quæ propter grave delictum torturæ est subjicienda, hoc habet privilegium, ut non prius de illa possit quæstio haberi, quam si ediderit partum, & post editum partum executio tam torturæ quàm poenarum, præcipuè si sit capitalis, & corporis afflictiva, differenda est adhuc per sex hebdomadas. l. 18. ff. de stat. hom. l. 3. ff. de poenis. ne innocens partus cum nocenti matre extinguatur & pereat. Et alieno odio nemo, nequaquam autem infantes & pueri, in quibus nulla culpa deprehenditur, prægravandi sunt. l. pen. in fin. ff. de fideicommiss. libert. l. 33. C. de inofficioso. testam. l. 26. ff. de poen. l. 22. C. eod. cap. 22. de reg. Jur. in 6to. Christoph. Philip. Richter decis. 7. n. 1. & seqq. Unde etiam poena fustigationis post partum editum, licet sex hebdomadæ jam tum præterfluxerint, ita temperanda est, ne partui alimenta detrahantur. Carpz. in prax. crimin. p. 3. q. 37. n. 23. Richter decis. 7. n. 4. & seq. satis de ingenuis.

VI.

Libertini dicuntur illi, qui cum potestati Dominorum essent subjecti, libertate donati, & ex justa servitute manumissi sunt. Est vero manumissio de manu datio; quamdiu enim servi in servitute erant, manui ac potestati suorum dominorū erant subjecti; quando vero ex servitute dimittuntur, dominus ipsos quasi è manu sua ac potestate emittebat. Modi manumittendi sunt varii, aut enim servi manumittuntur *volentibus* Dominis: aut *in vitis*. Sic *volentibus*, tum ille consensus est duplex: vel expressus vel tacitus; Expressus potest declarari verbis vel ore prolatis, vel in

B 2

scriptu-

*unde non e. nimirum
tunc nec sine
dationis aditum
pote dimittit. l. 1. §. 1.
T. v. de p. l. 1. §. 1.
intr. ad d. h.*

scripturam redactis; Expresse consentiebant Domini (1) per vindictam. Erat autem vindicta virgula, qua Dominus vel prætor nomine Domini præmissis verbis solemnibus servi caput aliquoties percutiebat, dicens: Ajo te esse liberum, & mox Dominus apprehensum manu dextera coram prætore vertebat, & sic circumactum dimittebat. Vestigium hujus rei videtur adhuc superesse in tironibus nonnullorum artificum, qui hodie non nisi certis ritibus adhibitis ex annis tirocinii dimittuntur (2) servi manumittebantur coram Magistratu, eique Dominus declarabat, se servum suum manumittere velle, quam declarationem Magistratus ad acta referre solebat (3) in Ecclesiis sub aspectu plebis. (4) extra Judicium inter amicos, quo casu quinque testes adhibebantur, aut eo nomine conficiebatur scriptura *l. unic. C. de lat. lib. toll.* (5) in testamento vel in alia ultima voluntate testator servo libertatem relinquere poterat, *tot. tit. C. de test. manumiss. & in tit. C. quibus ex caus. serv.* Aut porro Dominus servum tacite manumittebat, (1) per adoptionem *l. unic. §. 10. C. de lat. lib.* (2) si servo permittebat nuptias cum filia contrahere. Aut demum *in vitis Domini* servi fiebant liberi, (1) si beneficium singulare reip. præstiterant. v. g. fortiter pro patria pugnantes, aut adulteratores monetæ detegentes *l. 2. C. pro quibus causis serv. propræm.* adeò jam tum eò tempore hoc summe perniciosum reip. crimen Romanis exosum fuit. (2) Quando dominus ob infirmitatem corporis servum deserebat. *l. 2. ff. qui sine manumiss. ad libert. perven. l. unic. §. 3. C. de latin. lib. toll.* (3) propter nimiam sævitiam domini bonis conditionibus servos suos vendere cogebantur. *§. 2. infr. de his qui sui l. alien. jur. sunt.*

VII. Cir-

VII.

Circumstantiam loci & temporis quod attinet, propter favorem libertatis quolibet tempore & loco honesto, die etiam feriato, nefasto & extrajudiciali manumissio fieri poterat *l. 2. de serv.* tum propter favorem negotii, uti dictum; tum etiam quia inter consentientes apud magistratum sapius fieri solebat, & sic erat actus voluntariæ jurisdictionis. Olim autem erant tria generalibertinorum, quidam Romani cives, quidam Latini, quidam dedititii, Justinianus vero reliquis duabus speciebus sublatis unum tantum genus libertinorum constituit, nempe Cives Romanos *l. unic. C. de Lat. lib. toll.* Imò postea jure Novellarum etiam differentiam inter ingenuos & liberos sustulit, nisi quod ingenui liberi nascerentur, liberti vero fierent manumissione ingenui, salvo tamen manente jure patronatus. Nov. 78.

§. 2.

§. 3.

IIIX.

Quid manumissio sit, quot modis & ubi fiat in antecedentibus vidimus, sequuntur jam personæ, quæ manumittere possunt, vel propter certas rationes simpliciter aut secundum quid prohibentur. Priores sunt domini, liberam rerum suarum administrationem habentes. Posteriores sunt ii, qui alieno ære premuntur, & manumissione non fiunt solvendo. Licet enim multa in favorem libertatis concedantur. *l. 38. ff. de re judic.* dominus tamen in fraudem creditorum manumittens nihil agit, cum quod lege prohibente fit, ipso jure nullum est *l. 5. C. de legib.* Non vero prohibetur in testamento servum suum vel cum vel sine libertate hæredem instituire, hac enim ratione jus creditorum non imminuitur, sed potius melius redditur; Cum servi hæredes instituti etiam inviti ac no-

T. vi.
princ.

§. 1. 2.

B 3

lentes

lentes perfolvere tenebantur debita dominorum demortuorum, idque constitutum in favorem dominorum, quoniam olim, quando aliquis moriebatur, nec relinquebat tot bona, unde debita hereditaria persolvi poterant, omnia ejus bona publicè sub hasta vendebantur, ut inde creditoribus satisfieret; quæ venditio cum ignominia quadam erat conjuncta. Ad hanc vero evitandam domini mortui servos suos heredes instituebant, quo facto bona non ipsorum dominorum, sed servorum nomine vendebantur, & sic hæc ignominia non redundabat in defunctos dominos, sed in servos hæredes institutos. Inde etiam doctores argumentum desumunt & concludere volunt, quod creditoribus non liceat arrestare defuncti cadaver in ipso feretro, & quamvis in quibusdam locis ejusmodi consuetudo irrationabilis obtineat, ea tamen propter jus civile, ubi illud sub gravi pœna invenitur prohibitum, non potest subsistere; Interest enim reip. cadavera defunctorum quam citissime terræ mandari, ne cadavera fœtorem excitent, pestemque aliosve morbos causentur *argum. l. 3. §. Divus Hadr. ff. de sepulchr. viol. l. 6. C. Eod. jung. Nov. 60. cap. 1. novell. 115. cap. 5.* qui contrafaciunt, eos hæc acerba manet pœna, ut (1) amittant tertiam partem omnium suorum bonorum (2) ipsum debitum & (3) præter illud tantundem restituant heredibus defuncti debitoris, imò (4) notentur infamia & hoc hodierna praxis secundum nonnullorum doctorum opinionem ad huc stricte observat, *Carpz. in jurispr. forens. part. 1. conf. 30. defin. 22.* Idem est constitutum in eos creditores, qui moribundi vel etiam jam tum mortui debitoris domum ingrediuntur, ejusque bonis sine decreto vel auctoritate magistratus signacula imponunt, aut ab hæredibus

redibus jure civili intra novem, jure saxonico & consuetudine passim recepta, intra triginta dies ab obitu defuncti debitoris numerandos debita exigere haud erubescunt. *Auth. item si domum & seq. sed neque ante C. de sepulchro viol. Nov. 60. c. 1. art. 15. lib. 3. des Landrechts. Rittersbusius ad novell. parte 13. c. 6. n. 7. Matth. Coler. de proces. executiv. part. 2. c. 3. n. 337. & part. 1. decis. 70. Carpz. in jurispr. forens. part. 3. constit. 14. def. 14.*

IX.

Duo porro conjunctim requiruntur ut quis in fraudem creditorum dicatur manumisisse. (1) ut per illam manumissionem fiat non solvendo. (2) ut adsit dolus ac animus defraudandi: sæpe enim de facultatibus suis amplius quam in his est, sperant homines; inde in fine §. 3. h. dicitur, libertatem tum demum impediri, si & consilio manumittentis, & ipsa re, eo quod ejus bona non sunt suffectura creditoribus, ipsi defraudentur.

X.

Minor vero secundum quid manumittere tantum prohibetur, à nam si sequentia concurrunt, ipsi hoc est permissum, (1) si viginti annos compleverit (2) manumittat per vindictam (3) coram Magistratum (4) ex justa causa & (5) illa causa fuerit approbata §. 4. *hic. l. 11. ff. de manumif. vindiã.* quænam autem sint causæ justæ, apparet ex §. finali *hic. l. 9. l. 11. 12. 13. 14. ff. de manum. vindiã.* Et eò etiam pertinet, quando dominus minor servum decem & septem annos natum, quem vult habere procuratorem, manumittit §. 5. *in fin. hic l. 13. ff. de manum. vindiã* ubi cum Cujacio verba, *dummodo non minor annis decem & octo sit*, explicamus de minore, qui septendecim annos complevit, & attigit annum decimum octavum, quia

quia nemo in sese potest recipere munus procuratoris, nisi sit homo liber. Hinc etiam hæc quæstio orta est, utrum aliquis minor, modo septendecim annos compleverit, possit agere procuratorem? Et disting. inter jus civile, Canonicum, & hodiernam praxin: Jure civili extrajudicialis procurator potest constitui *dicto §. 5. hic Gl. l. 13. ff. de manum vindiã.* Judicialis vero non item licet natus sit septendecim annos: nam judicium rederetur elusorium, nec sententia posset executioni mandati, sed adversus eam restitueretur, nisi primum minori non opponatur exceptio inhabilitatis, *l. 11. C. de procur.* vel secundo sit ejusmodi causa, ex qua non possit in integrum restituri, uti est, si mandatum à majore habeat, & dominus præstet cautionem judicatum solvi *l. 51. ff. de procur. l. 23. ff. de minor.* vel (3) patrem absentem defendat. *d. l. 12. C. hic.* Non obstat. *§ 7. h. Gl. 1. §. 3. ff. de postul.* ex quibus Doctores nonnulli colligunt, quod minores septendecimannorum jure civili procuratores esse possint, quia aliud est in jure civili postulare, aliud procuratorem esse, Jure vero canonico minores xxv. annis simpliciter ab officio procuratorum removentur *per cap. qui generaliter §. in fine de procurator. in sexto;* quod hodierna praxis sequitur *Habnius ad tit. ff. de procurat. n. 4. ad verbum, Aut jussu judicis?* quando autem minor semel aliquem manumisit, illam manumissionem revocare non potest, propter regulam illam vulgatam, quod semel placuit, amplius displicere non potest, *cap. 21. de reg. jur. in sexto,* idque etiam in favorem libertatis est constitutum: potest etiam jure novellarum quilibet minor, licet nondum septemdecim annos impleverit, quod olim jure civili erat necessarium *§. 7. b. in testamento servum* manumittere. *Novell. 119. c. 2.* quia de omnibus suis bonis

§. 6.

§. 7.

bonis disponere potest, cui itaque conceditur, quod majus est, ei etiam conceditur id, quod est minus. *cap. qui licet. § 3. de reg. jur. in sexto.*

XI.

Lex Fusia Caninia prohibepat dominis pro lubitu in Tit. II.
testamento servos manumittere, adeoque manumittendi
licentiam ad certum restringebat numerum, quia tamen
ea lex videbatur injusta, atque favorem libertatis immi-
nuere, ideo Imperator eandem abrogavit, nec vim legis
habere voluit *tot. tit. C. de l. Fus. Caninia toll.*

XII.

Postquam haec actum fuit de modis societatis he- Tit. XII.
rilis, tum ineundae tum dissolvendae, nunc etiam conside-
randum est, quomodo haec societas converteretur, ubi
loco principii notandum, *quod omnem societatem conser-* §. IV.
vet Jus h. e. si singulae personae in qualibet societate neces-
sariae, officio suo recte fungantur, & illud agant, quod finis
ac natura cujuslibet societatis postulat, & per consequens
in societate herili, si dominus non plus juris ac potestatis
sibi tribuat in servum, quam in legibus ipsi permittitur.
Concedunt autem leges domino, non tantum aliquod
jus in *corpus* servi, sed etiam in ejusdem *bona ac res*, in *cor-*
pus (1) leges Gentium jus vitae ac necis, quia servi æqui-
parantur animantibus brutis. *l. 2. §. 2. ff. ad L. Aquil.* quae
sicuti licite possunt interfici, ita etiam servi. Cum vero
hoc jus videatur esse cum maxima injustitia conjunctum,
& cum ipso verbo Divino pugnare, Antoninus Imperator §. V.
hanc legem sustulit, iussitque, ne domini ultra modum in
servos suos saevirent, adeoque non amplius haberent po-
testatem ipsis vitam adimendi, sunt enim servi homines,
quos sine justa causa occidere, tam jus divinum quam hu-
manum

manum sub pœna homicidii vetat. *Deuteron. XV. vers. 17. Joh. c. XXXI. v. 13. §. 2. b. l. 2. §. 2. ff. ad L. Jul. de sicariis. H. Grotius. l. 3. c. 14. tb. 3. §. 4.* Accedit, quod servus sit instrumentum, quo dominus utitur ad vitæ alimenta sibi comparanda, eo igitur abuti non debet, cederet enim hoc ipsum in detrimentum, tum ipsius Domini, tum reip. cui expedit, ne sua re quis male utatur §. 2. b. quando itaque post constitutionem Antoninam Domini in servos suos supra modum sæviebant, poterant illi confugere; vel ad ædem sacram vel ad statuam principum, tanquam asyla. *l. unic. C. de his qui ad stat. princ.* Et licet principum statuis jus asylorum postea demptum fuerit, illud tamen, sublato etiam Paganismo, in Christianorum templis salvum & integrum permansit. *Tit. C. de his qui ad Eccles. confug. Novell. 17.* adeo, ut dominis servos, nisi cum armis confugerent, inde extrahere non liceret. *l. 4. C. de his qui ad Eccles. confug.*

XIII.

Idem asylorum jus hominibus liberis ad Ecclesiam confugientibus tribuebatur; illi vel erant debitores, vel delinquentes: priores non poterant è templis extrahi, sed Magistratus illos publicè citabat, quia Ecclesia nemini, quod suum est, aufert: si comparebant, in ipsorum arbitrio erat, vel per se, vel per procuratorem coram competente Judice litem excipere; si non: in immobilia creditoribus decernebatur possessio, aut mobilia distrahebantur secundum ordinem juris & usque ad modum debiti, *l. 6. §. 3. §. 4. C. qui ad Eccles. confug.* quoad delinquentes distinguebatur, aut grave aut parvum commiserant delictum, si posterius in ædibus sacris capi non poterant, sin vero prius licitè capiebantur *l. 2. C. de his qui ad Eccles. confug. Novell. 17. c. 7. Brunneman. ad l. 2. C. qui ad Eccles. confug.* quia

quia templa non debent esse receptacula facinorosorum. Jure Canonico nemini licet delinquentes ex edibus sacris absque consensu Episcopi extrahere, nisi sint latrones publici. *per cap. 6. extra de immunit. Eccles. cap. 1. de homicid. in 6to.* Verum ex consuetudine tam Germaniæ, quam aliorum locorum delinquentes in templis capi possunt, etiam absque venia Episcopi; Propterea quod Prælati & Judices Ecclesiastici se valde difficiles reddant, & interea dum ab iis licentia requiritur & expectatur, sæpius delinquentes aufugiunt. Accedit quod ob multitudinem templorum malefactores facile possent evadere manus justitiæ, & sic delicta manerent impunita, contra mentem eorum, qui immunitatem Ecclesiæ tribuerunt, non ut domus Dei fieret spelunca latronum, sed ut præstaretur refugium miseris, qui humana fragilitate aut casu in aliquod crimen incidissent. *Jul. Clarus l. 5. sentent. §. ult. quæst. 30. v. scias autem. Prosper. Farin. in prax. crim. lib. 1. tit. 4. q. 28. num. 75. Carpz. in prax. Crim. quæst. 150. n. 41.* Quod etiam legi Divinæ conveniens est. *Exod. 21. vers. 14. Deut. 19. vers. 11. & seq. 3. Reg. 2. vers. 28. & 21. 4. Reg. 12. v. 15. & seq.* Verum ut ad jus Dominorum in corpora servorum competens revertamur, habebant (2) potestatem modice etiam verberibus eos castigandi, non vero in illos supra modum sæviendi, alias cogeantur sub bonis conditionibus servos vendere. *§. 2. b. l. 2. de his qui sui l. alien. jur. st. jung. Hug. Grot. l. 3. c. 14. th. 4.* (3) domini à servis operas cum modo tamen, & ut valetudinis servorum humanè heberetur ratio, exigere poterant. Nam servi quicquid erant; illud erant dominorum gratia. *Hug. Grot. d. c. 14. th. 5.*

XIV.

Jus vero dominis in bona servatorum competens in eo consistit,

constitit, ut, quicquid servi acquirunt, dominis suis acquirant, cum servus sit instrumentum rationis particeps, separatum, domini sui gratia *Aristot. l. 1. pol. c. 3. p. m. 13. & cap. 4. p. 21.* Quæcunque vero aliquis suo acquirit instrumentum, illud sibi acquirit, & per consequens etiam dominus optimo jure sibi tribuit, quæ à servo acquiruntur. *§. 1. b. l. 1. §. 1. de his qui sui l. alien. jur. sunt.* & in ejus compensationem dominus ad alimenta servo præstanda obligatus est. *H. Grot. d. c. th. 6.* Atque ita vidimus quid sit servitus, quomodo ineatur, conservetur, dissolvatur.

XV.

Reliquum nunc est, ut videamus an materia servitutum hodie adhuc usum habeat, servi enim nostri mercenarii ab antiquis mancipiis longè differunt. Et affirmativam tueri non dubitamus, (1) quod fideles à Turcis vel aliis infidelibus capti, in durissimam servitutem redigantur, inde eorum bonis curator datur, ipsis in captivitate morientibus ea ipsa hora, qua capti sunt, mortui esse finguntur, vel ex captivitate revertentes jure postliminii hodie non minus ac olim patriam potestatem & alia jura civilia recuperent, ac si semper in civitate mansissent. Uno verbo, omnia quæ in servis antiquis obtinuerunt, ea ipsa in hujusmodi captivis hodie etiamnum obtinere, multi Doctorum volunt. *Herm. Stamm. de servitut. personal. l. 1. tit. 4. num. 3. 4. 5. 6. R. A. de anno 1518. in pr. R. A. de anno 1526. 1527. R. A. de anno 1542 §. und wiewoll 11. R. A. de anno 1557. §. und man sich 42. ibi. in seine Tyrannische Gewalt und Diensthabschafft zuzwingen & alibi passim.* (2) quod jure talionis contra hujusmodi populos vera captivitate antiqua adhuc hodie utamur. *Herm. Stamm. d. c. 4. n. 1. Henric. Hahn. ad Wesenb. tit. de captiv. & de postlim. num. 1. ad verba. ac displicere domino in fine.*

(3) Quod

(3) Quod hodie multis in locis homines proprii den-
tur antiquis servis non absimiles, *lassi dicti*, German. *Leibe-
ne Leute / Lassen / Leihen* / quia agris excolendis à
victoribus relictis sunt, *zum Ackerbau gelassen* / vel si secun-
dum idioma Saxonum inferiorum loqui velimus, *gelathen
worden* / uti in Westphalia, Silesia, Polonia, Mecklenbur-
gico Ductu, Marchia, Borussia, Geldria; qui quidem
quoad statum & conditionem magna ex parte homines
liberi videntur esse, sequentia tamen retinere ex antiqua
servitute (1) enim Agros, quibus sunt destinati tenentur
arare, novare, iterare, iisque (2) ita adhærent, ut nec ipsi
nec ipsorum liberi domino invito ab iis unquam discedere
possint, (3) à dominis vendi, locari, pignori dari possunt
una cum prædio, cui destinati sunt, *argum. l. 23. C. de agric.
videatur Herm. Stamm. de servit. person.* (4) si aufugiant,
possunt vindicari, *argum. l. 13. C. de agr. & censib. imo si*
à Magistratu quopiam in civitatem recipiuntur, cum omni
sobole & peculio domino restituendi sunt, actione præ-
judiciali utili, eo nomine contra magistratum comparata.
Habnius d. tit. de stat. hom. n. 5. possunt vinculis detineri,
nec dominus incurrit poenam *l. unic. de priv. car. arg. l. 1. C. de
emendat. serv. Herm. Stamm. l. 3. c. 25.* (6) Domini post
servorum mortem juxta diversorum locorum statuta in
semissem, trientem vel quadrantem una cum liberis vel
aliis heredibus succedunt, interdum jumentum vel pecu-
dem (das beste Haupt dictum Hauptfalle) vel optimam ve-
stem (Gewandfall) præcipiunt *Dn. Struv. in Syntagm. jurispr.
exe. 40. th. 73. Besold. in thes. pract. voc. Lassen & Hauptrecht.*
(7) non sunt capaces honorum & dignitatum, nec jus ci-
vilitatis consequi possunt præsertim incivitat, imperialibus

unde Helmstader
conferat, quod
ex Westphalia
peragitur in
hanc. l. 1. C. de
nec. mult. q. 8
l. 1. C. de p.

*Herm. Stamm. de serv. pers. l. 3. c. 20. n. 3. § 4. Philip. in usu
pr. l. 1. tit. 5. §. 1. Ecclog. 39. nec evadere notarii vid. Ord.
Notar. de anno 1512. Init. ibi. Etliche mit Leibeigenschafft
verpflichtet § 2. In verbo Leibeigene Leute.*

XVII.

Demum quoad modos manumittendi cum anti-
quis servis hodierni lasi conveniunt ; Nam vel dimit-
tuntur volentibus vel invitis dominis : volentibus, vel
expresso eorum consensu, vel *tacito*, prior modus dicitur
manumissio, quæ fit vel gratis vel data pecunia,
& vel per actum inter vivos, vel per testamentum, &
dantur hodie servis eo nomine literæ, quæ vocantur
dimissoriae sive instrumenta manumissoria, German. die
Lassbriefe / Schleichbriefe. *Wbnerus in vocabulo Schleich-*
briefe. Tacite manumittuntur hodierni lasi (1) si Dominus
permittat Lasso matrimonium contrahere cum persona
libera (2) si lasi emant fundum, cui colendo erant de-
stinati. (3) præscriptione, si per 10os vel 20os annos domino
contradicente servitia sua non præstiterunt. (4) si ad ali-
quam dignitatem dominus servum evehi patiatur. *Inuito*
domino propter nimiam eorum sævitiam Lassi libertatem
consequuntur. Cum isti homines durioris hodie condi-
tionis esse non debeant, quam olim servi. *Gail. de Arrest.*
c. 8. n. 18. Husan. de prop. bomin. c. 8. n. 22. § seq. Job. Herm.
Stamm. de servit. person. l. 3. c. 35. num. 4. Differunt autem
hodierni Lassi sive servi ab antiquis (1) quod bona pro-
pria habere possint (2) commercia exercere (3) sibi ali-
quid acquirere. (4) quod ipsis aliquid in testamento re-
linqui possit. (5) Ipsi testamentum facere queant, *Dn. Struv.*
Syntagm. Jurispr. exerc. 40. thes. 71.

XIIX. (4)

(4) *Leges de servis loquentes non raro ad res alias utiliter extenduntur, Hanius ad Wesenb. tit. de stat. hom. num. 5.* uti ad hodiernos rusticos eorumque præstationes tum rerum tum operarum. *Rerum*, quod alibi quotannis certam pecuniæ summam dominis persolvant. Germanicè *Silberzins* oder *Zinsgeld*: alibi certos modios frumentorum. quos vocant *Pachtkorn* / *Pachtgetreide*: alibi anseres, gallinas, caseos, ceram & simile, hinc sunt *die Zinshüner* / *Herbsthüner* / *Rauchhüner* / *Eyerzins* / *Pfingstfäse* / *Wachszins*. *Operæ* vero vel jumentis præstantur, ab iis scilicet, quibus tantum agri concessum est, ut jumentis uti debeant, & inde ea alere possint, & hæ operæ vocantur *Pflugfronen* / *Frondienste* / *Wagen und Baufuhr* / *Pferde Dienste*. Ipsi vero rustici has operas præstantes dicuntur *Anspanners* / *Pferdeners* / *Hüfeners*. Vel manu & corpore, quod nimirum vel nihil vel parum agrorum habeant, ita ut jumenta inde ali nequeant, & dicuntur *Handfronen* / *als ist Heumachen* / *Bottschaft lauffen* / *Korn abmehen* / *auffbinden*. Ipsi vero rustici vocantur *die Köhters* / *Kotfassen*. In superiori etiam Saxonia *Hintersatlers* / *Handfronens* / und *Soldeners*; Hisce omnibus *leges de servis*, eorumque ac libertorum operis agentes, utilissimè sæpius applicantur, attamen ex usu & cujuscunque loci consuetudine maxime hæc omnia dijudicanda, *Schultze ad hunc tit. Habn. ad Wesenbec. tit. de oper. libert. Spedelius, Webnerus, Besoldus in vocabulo Fronen jung. Dn. Præses in disputat. de operis rusticorum von Herrendiensten.*

Jure etiam Saxonico & Lubecensi Romanorum servorum materia aliquem adhuc usum habet, quando creator

ditor debitorem suum, additione judicialiter facta, wenn er den creditori Nichtlich übergeben wird / hodie mancipio accipit ihn zu eigen annimt / nam hic adjudicatus debitor, fit (1) proprius homo creditoris, non quidem servus, sed in servitute quasi constituitur, quæ specialis hic & anomala ad custodiam & operas imprimis pertinens, (2) privato carcere detineri potest mag ihm in seinen eigenen Schloßern halten oder gefänglich einziehen lassen / und halten als einen Schuldgefangenen / (3) talis debitor operas præstare tenetur muß seinen Herrn seine Arbeit thun / ut quando pecunia solvi nequit, operis creditori satisfiat. lib. 3. Landrecht art. 31. Wetzbild 2. 27. Mev. ad jus Lubecens. l. 1. tit. 3. art. 1. n. 58. Esq. s. satis de societate herili ejusque usu hodierno.

XX.

Fig. 1x.

Eam nunc excipit societas paterna, quæ intercedit inter patrem & liberos, eosque non tantum primi, sed etiam ulterioris gradus. Videtur quidem eadem reverentia utrique parenti. Jure Nat. deberi, Jus vero civile denegat potestatem patriam matribus, & illam tantum tribuit patri init. C. §. 3. b. §. 3. Inst. de hered. qual. & differ. l. 7. ff. de his qui sui vel al. jur. sunt. Sunt enim liberi à suis parentibus ita educandi, ut reddantur virtuosi, & studium honestatis à primis annis amplecti discant; ad quam educationem, cum requiratur magna prudentia, eaque videatur cessare in foeminis, ideo leges civiles potestatem tantum patri, non vero matri concesserunt, inde dicta potestas patria. Mas enim quam foemina natura magis aptus ad regendum. Aristot. l. 1. Polit. c. 8. p. m. 44. Monarchicè autem & regè pater liberis imperat, h. e. primario & tantum non unice in liberorum salutem. Aristot. lib. 8. Eth. c. 10. & l. 1. Polit. c. 8. Quod elegans societati paternæ fundamentum suppeditat.

XXI. Ini-

Deus in antiquo testamento hoc ita permisit, ut etiam
sanctissimi viri propterea divina gratia non exciderint;
Uxoribus tamen in Veteri Testamento polygamia
fuit interdicta. Quod postmodum in Novo Testa-
mento iterum ad masculos extensum fuit, quippe pri-
ma conjugii institutio, id est unius maris & unius fœ-
minæ conjunctio in Novo Testamento revocata, omnis-
que simultanea polygamia abrogata est. *Matth. c. 9.
v. 6. Marc. 10. v. 6. 1. Cor. 7. v. 2. & 3. Carpzov. l. 2.
Jurispr. Consistor. def. 3. Matth. Wesenb. in parat. ff. de Rit.
nupt. num. 4. ibig. Dn. Henr. Hahn.* Porro dicitur quod ma-
trimonium sit *conjunctio*, omnis autem conjunctio est tri-
plex, vel animorum tantum, vel corporum tantum, vel
animorum & corporum simul. Masigitur & fœmina in
matrimonio, non tantum animo, sed etiam corpore con-
jungi debent, cum alias neque amor conjugalis, neque
sobolis procreatio primarius societatis conjugalis finis
obteneri possit. Jure Civili quidem quoad perfectionem
primam sufficit nudus conjugalis sive nuptialis consensus.
Nov. 22. c. 3. cum consensus non concubitus faciat matri-
monium per l. 30 ff. de Reg. Jun. l. 66 ff. de donat. inter vir. &
uxor. l. 15 ff. de condition. & demonstr. quoad perfectionem
tamen secundam & consummationem ac implementum
etiam requiritur eodem Jure Civili corporis conjunctio;
Nam consensus conjugalis includit animum & vorum li-
beros procreandi l. 220. §. 3. ff. de verb. signif. quin & de-
ductio sponsæ in domum sponsi, quæ erat instar traditio-
nis & missionis in possessionem. *argum. l. 6. C. de donat. ante
nupt. l. 24. C. de rit. nuptiar. Dn. Henr. Hahn. in suis observat.
ad eund. titul. n. 5.*

XXII. Ju-

XXII. Jure vero Canonico requiritur (1) tam de fidei co-
habitatione, quam conjunctione corporum, Consensus,
arg. Canon. sufficiat. 2. & cum beata Maria 3. causa. 27. q. 2.
& (2) benedictio Sacerdotalis. Canon. aliter 1. causa 30.
quest. 5. consanguineorum 4. causa 3. quest. 4. cap. ult. ex-
tra. de clandestinis despons. Hodierna vero praxis pariter ad
essentiam matrimonii solum consensum conjugalem re-
quirit; Ordinationes tamen Ecclesiasticæ alias adhuc so-
lennitates ad consummationem matrimonii exigunt, & (1)
quidem trinam proclamationem publicam per capit. 3. de
Clandestina desponsatione. c. 27. extra. de sponsal. & matrim.
nisi ex constitutione alicujus loci unica forsan denuncia-
tio sufficiat, uti Francos. ad Mænum. Job. Kitzel. in synops.
Matrim. c. 4. Theorem. 6. l. G. & h. vel ob causas rationabi-
les ex speciali dispensatione trinundinæ promulgationes,
uti vocari solent, in unam contrahantur, vel unica vice
unaque Dominica fiant, aut plane omittantur Carpzov.
in Jurispr. Consist. l. 2. def. 139. & 140. Ejusmodi enim pro-
clamationes Jure divino non sunt mandatæ, sed Juri po-
sitivo originem debent, ideoque Magistratus Ecclesiasti-
cus eis derogare valet.

XXIII. Ordinationes Ecclesiasticæ (2) requirunt hodie
copulationem & benedictionem sacerdotalem coram fa-
cie in Ecclesia, nequaquam vero in privatis ædibus per-
agendam, can. alit. 1. causa 30. quest. 5. can. consang. 4. caus. 3.
q. 4. cap. ult. extr. de clandest. despons. Carpzov. in Jurispr.
Consistor. l. 2. def. 143. nisi ex speciali dispensatione ob
justam causam copulatio in ædibus privatis permittatur,
ut autem a petitione dispensationis eo magis deterreantur,

solent petentes privatam Copulationem, certam pecuniæ summam quasi mulctæ loco persolvere, & vocantur vulgo die dispensation Gebühr. *Carpzov. dicto loco def. 144. n. 10.* Quia vero solennitates Ecclesiasticæ honestatis gratia adhiberi solent, cum ad essentiam conjugii mutuus consensus sufficiat. *l. 30. ff. de Reg. Jur.* inde partus ex concubitu sponsi & sponsæ procreatus, modo adsint sponsalia de præsentis, pro iusto & legitimo habetur, siue illa benedictione sacerdotali postea consummentur, siue mors superveniens hanc consummationem prohibuerit, *per cap. 14. extr. qui filii sunt legitimi D. Hahn. ad Wesf. de ritunupt. n. 5. ad verba: benedicente Ecclesiæ ministro. Dn. Struvius in Syntagm. exerc. 29. thes. 26.* quia tamen hæ personæ contra ordinationem Ecclesiæ peccant, non quidem subeunt pœnam stupri *Hurenbrüche* sustinere tamen pœnam ecclesiasticam, per quam delictum illud luitur, licet benedictio sacerdotalis accedat, omnino tenentur *D. Hahn. ad Wesenb. tit. ad L. Jul. de adult. n. 21. ad verba. sed hæc pœna canonica est sub finem.*

XXIX.

Jure demum Saxonico, imo etiam Electorali præter enumeratas solennitates requiritur adhuc ad matrimonium ritè consummandum consensio thalami: *per art. 45. lib. 1. art. 45. l. 3. des Landrechts. pars 3. const. Elector. 19. Sibi Carpzov. def. 1. 2. 3. 4.* adeo, ut licet sponsus vel sponsa ipso nuptiarum die post copulationem sacerdotalem siue Ecclesiasticam, ante ingressum tamen thori conjugalis moriantur, superstitem haud lucrari ea, quæ conjugii e conjugis defuncti bonis debentur, quia consensio thalami pro forma substantiali matrimonii requiritur, quæ ad unguem observari debet; nec per aliud æquipol-

lens

lens adimpleri potest, *Carpzov. disto loc. def. 3.* Denique in ultimis descriptionis verbis matrimonium *individuam vitæ consuetudinem in se continere* dicitur, quia, si semel sit perfectum ac legibus convenienter initum, id nunquam, vel raro, ac difficulter rursus dissolvitur.

XXV.

Satis de modis ineundæ societatis conjugalis: progrediendum ad Jura matrimonium conservantia eaque sunt triplicia, quædam enim soli marito, quædam soli uxori competunt, quædam utriusque sunt communia. Communia Jura sunt, (1) quod conjux uterque se invicem mutuo amore ac fideli cohabitatione debeat excipere, mutuoque se invicem adjuvare auxilio (2) quod utrique competat potestas, diversa tamen in liberos (3) in nonnullis locis omnia, uti de Frisia testatur *Sandæ lib. 2. tit. 5. def. 1.* vel maxima bonorum pars inter conjuges est communis, modo adsit matrimonium consummatum, quia hæc conjunctio communem laborem in acquirendo & conservando præ requirit. *Sand. dist. loc.* nam jure communi vera proprietas & conjunctio bonorum inter conjuges non existit sed quasi communio, h. e. fruitur regulariter maritus bonis uxoris & hæc illius, ut domina. *argum. l. 1. ff. de act. rer. amotarum.* Soli uxori competentia jura sunt. (1) olim debebat esse ejusdem religionis cum marito, *l. ult. C. de incolis.* hoc tamen hodie est mutatum, uti infra pluribus exponetur. (2) Uxor participat dignitatem mariti *l. 8. l. fin. ff. de senat.* (3) ejusque forum sequitur, *arg. l. fin. §. 3. ff. ad municipal.* imò etiam vidua, quam diu ad secundas nuptias non transit, *l. 22. §. 1. ff. ad municipal.* nec inhonestè vivere incipit, *Tiraq. de nobil. q. 18. n. 13. Menoch. l. 2. Arbitr. quæst. cas. 288. num. 26.* Demum Jus maritum tantum spectans consistit

confistit, (1) in modica potestate uxorem corrigendi ac castigandi. *arg. l. 24. §. 5. ff. solut. matr. Carpzov. in Jurispr. confist. l. 7. def. 221. n. 1.* (2) maritus acquirere debet necessaria vitæ alimenta uxori totique familiæ, & ferre onera matrimonii. *l. 75. 76. in fin. ff. de jur. dot. l. 7. ff. eod.* (3) in potestate patria per *l. 4. §. 4. ff. qui sui vel alien. jur. sunt §. 3. inst. de hered. qual. & differ.*

XXVI.

§. I. Patria autem potestas, est jus patri solum competens liberis legitimis, qui ejus familiæ sunt, imperandi, tum quoad res, tum quoad personas eorundem, ad communem familiæ utilitatem. Hæc potestas olim satis erat dura, & quod primum Jus patris in liberorum personas attinget, poterant patres (1) liberos, quemadmodum Domini servos, impunè interficere, *l. 11. ff. de lib. & postb. l. ult. C. de patria potestate* (2) poterat olim pater urgente summa inopia liberos sanguinolentos, h. e. recens natos vendere ac oppignorare. *l. ult. C. de patrib. qui fil. suos distr.* Sed ab hoc antiqui Juris rigore paulatim recessum fuit, & severior liberorum coercitio Imperatorum rescriptis sublata est *l. fin. C. de emendat. propinquorum*, quia non in atrocitate sed pietate patria potestas consistere debet, *l. fin. ff. ad l. Pompei de parricidiis.* Inde (3) etiamnum hodie & Jure novo in levioribus solum delictis patri permissum est, filium suum modice castigare *l. si filius 3. C. de patr. potest. l. unica C. de emend. propinq.* atque incerto quodam conclavi, citra privati carceris pœnam clausum habere, si modo id non ad custodiam, sed ad morum ipsius emendationem faciat *Joh. Schneidew. ad b. §. n. 24. Carpz. in Jurispr. forens. parte 4. conf. l. def. 17. n. 4.* imò etiam liberos immorigeros usque ad vitæ emendationem ad disciplinam

plinarias, uti vocantur, domus Zucht und Spin-Häuser in celebrioribus Germaniæ urbibus & non ita pridem in vicina urbe Brunsviga laudabiliter exstructas, ablegare. *Be-sold. in Thesaur. pract. verbo Zuchthaus Dn. Hahn. ad Wesenb. parat. ff. de obseq. par. & patr. præst. ad. fin. vero graviora committant delicta, remittendi sunt magistrantui ad eos pro modo delicti puniendos. l. 3. §. 4. C. de patr. potest. l. unic. C. de emend. propinq.* Demum (4) Jus patris in personas liberorum in eo consistit, ut illi in patria potestate existentes, non possint inire nuptias absque consensu parentum.

XXVII.

Jus porro patribus in liberorum bona competentes, olim sapiebat quandam tyrannidem, nam quemadmodum in tyrannide quicquid subditi habent & acquirunt, hoc tyrannorum gratia acquiri videtur, ita etiam quicquid liberi olim acquirebant, parentibus videbantur acquirere §. 1. *inf. per quas pers. cuique acquir.* Verum, quia patres potius Monarchis in salutem subditorum imperantibus comparandi sint. *Aristot. l. 8. Eth. c. 10. & lib. 2. Polit. c. 8.* idem etiam Romani postea hunc juris rigorem correxerunt; & jure novo distinguendum est, aut enim liberi sibi aliquid acquirunt in bello aut occasione belli, quod dicitur peculium Castrense, & spectat tam quoad usum quam proprietatem ad liberos acquirentes, inque eo pro patribus familias habentur *l. 2. ff. ad Sctum maced.* (2) aut aliquid acquirunt extra bellum ex officiis & muneribus, quibus sunt admoti, & illud dicitur quasi Castrense peculium, & hoc rursus liberi plenè sibi acquirunt. §. ult. *inf. de testam. mili. init. inst. quibus permitt. est facere testam.* (3) Aut liberi neque in bello neque occasione belli neque ex muneribus publicis, sed aliunde, v. gr. per donationem, successi-

successionem aut alium titulum iustum, non autem ex bonis paternis sibi quicquam comparant, in illo patres consequuntur usumfructum, liberi verò proprietatem, & dicitur peculium *adventitium*, aut demum (4) patres liberis concedunt potestatem administrandi certam bonorum paternorum partem, & inde nihil lucri capiunt, vocaturque illud peculium *profectitium* e. g. quando pater mercator filium suum præposuit certæ negotiationi, quicquid ex illa capit, id omne cedit in commodum parentis nec filius quicquam exinde sibi acquirit. Verum de hac quaduplici peculiorum specie infra ad *tit. per quas personas cuique acquiritur* pluribus agetur. (2) vi hujus Juris patribus in liberorum bona competentis, illi liberis suis impuberibus in potestate patria immediate existentibus pupillariter substituere possunt, h. e. cum ipsi nondum sint ejus ætatis, ut testamentum condere queant, eorum nomine patribus hoc est permissum. *init. instit. de pupill. subst.* & sic etiam pro nostro instituto satis actum de jure in liberorum bonis vi patriæ potestatis patribus competente, cui tamen unica quæstio *ex §. ult. Tit. hujus* annectenda,

§. 2. an nepos ex filio vel filia natus sit in potestate avi, & quoad nepotem ex filio natum hoc est affirmandum, ex filia vero natus, non in avi materni, sed paterni potestate existit: Per filiam enim familia non propagatur, sed illa potius familiæ suæ finis dicitur, l. 195. ff. *de verb. signif.* & filia non patri, sed marito filium familias parit. l. 196. ff. *de verb. signif.*

XXIIII.

Tit. v. Cum nuptias ut plurimum soleant præcedere sponsalia, antequam ad tituli decimi de nuptiis agentis explanationem progrediamur, breviter exponendum, quid sint sponsa-

sponsalia: Describuntur illa, quod sint *mentio & promissio mutua futurarum nuptiarum l. 1. ff. de spons.* ex qua descriptione colligitur, quod requiratur consensus tam sponsi quam sponsæ mutuus, & quod illæ personæ, quæ volunt sponsalia celebrare, debeant esse instructæ intellectu ac ratione. *l. 11. §. 12. ff. de spons.* quem intellectum leges præsumunt in personis sponsalia contrahentibus, modo non sint minores septem annis. *l. 54. ff. de sponsal.* non vero opus est, ut semper ore tenus & inter præsentēs sponsalia contrahantur, sed etiam inter absentes, vel per epistolam, vel per nuncium, vel per scripturam vel sine scriptura sponsalia recte ineuntur, modo appareat consensus. *l. 4. 7. ff. de sponsal.* Patrum tamen consensus est necessarius, & illi semper consentire videntur, modo non evidenter dissentiant. *l. 7. §. 1. ff. de sponsal.* Dividuntur vero sponsalia secundum Canonistas, quod alia sint de præsentī, alia de futuro. *per cap. 22. extra de sponsal. & cap. 31. extra eod.* quæ distinctio legibus Civilibus plane est incognita, & à solo jure Canonico introducta, sunt vero sponsalia de futuro mutua promissiones de præstando consensu conjugali, e. g. ducam te uxorem; sponsalia vero de præsentī, sunt nihil aliud, quam ipse consensus conjugalis de matrimonio ineundo ac consummando. Differunt autem sponsalia de futuro & præsentī, primo, quod à prioribus rursus recedere liceat, vel unius, vel utriusque patris dissensu, nisi accesserit concubitus. *per cap. 12. qui fidem 30. extra de sponsal.* posteriora vero dissolvi non possunt, & operantur obligationem ad matrimonium consummandum. *per cap. 11. 12. extra de sponsal.* nisi gravis accedat causa, ob quam interdum etiam sponsalia de præsentī dissolvuntur, qualis causa e. g. (1) sunt inimicitia capitales inter sponsum & sponsam exortæ, *Carpzov. l. 2.*

E

Jurispr.

de fornicatio, Jurispr. Consist. def. 176. (2) *fornicatio*. Carpzov. d. lib. 2.
de furor, def. 184. 186. 187. 188. (3) *furor*, Carpzov. d. l. 2. def. 182.
de morbus contagiosus & desperatus, def. 180. (5) *Atrox*
delictum def. 177. 178. (6) *Impotentia*. Struv. in Syntagm.
Jur. Civ. disput. 29. th. 23. (7) quod sponsalia de futuro
tollantur ac dissolvantur per subsequencia sponsalia de
præsenti, e. g. si quis cum Maria celebravit sponsalia de
futuro, & deinde cum Margareta de præsenti, tenetur dū-
cere Margaretam, non vero Mariam, quia posteriora fue-
runt de præsenti, & sunt verum matrimonium Jure Civili.
l. 30. ff. de Reg. Jur. cap. 22. extra de sponsal.

XXIX.

Dividuntur secundo sponsalia in publica & clande-
stina. *Publica* sunt, quæ celebrantur in præsentia testium,
& cum parentum consensu, in quorum sponfi sunt potesta-
te, öffentliche Verlobnisse. *arg. can. aliter causa 30. q. 5. can.*
consanguinorum caus. 3. q. 4. cap. 2. de Clandest. despons. eaque
jure subsistunt; *Clandestina* vero sunt, quæ contrahuntur.
(1) nullis testibus adhibitis, si personæ, sponsalia celebra-
tes, sint sui juris. (2) quæ sine consensu parentum fiunt,
sive uterque sive alter contrahentium tantum sit in pote-
state patria, licet etiam testes fuerint adhibiti, eaque nul-
las vires habent *vid. cap. fin. de Cland. despons.* idem cautum
in *Ordinatione Eccles. Fürstl. Braunsch. Kirchen-Ordnung*
cap. Ordnung in Ehesachen tit. Ein heimlicher & tit. seqq.
von Eheverpflichtung / nisi per publica sponsalia fuerint
confirmata, vel copula carnalis accesserit, quod tunc ex
concubitu inducatur matrimonium præsumtum, præ-
sumptione canonis probationem in contrarium exclu-
dente. c. 6. c. de illis. c. per tuas. extra de condit. appof.
c. 30. extra de sponsal. idque semper verum est, modo in ali-
quo

quo loco non adsint constitutiones provinciales contrarium volentes, uti ejusmodi constitutio exstat in Ducatu Hannoverano ante paucos annos promulgata, quæ vult, ut sponsalia clandestina, & absque parentum consensu inita, nullo modo valeant, licet etiam copula carnalis accesserit. Inde jam fluit, si quis cum una virgine celebraverit sponsalia priora clandestina, cum altera postmodum publica, hæc clandestinis præferenda esse. Quod si autem quis cum duabus sponsalia publica contraxit, & vel unam vel utramque agnovit, eam tenetur ducere in uxorem, cum qua priora sponsalia publica celebrata sunt; *cap. ult. extr. de sponsal.*

XXX.

Sponsalibus ritè peractis, sequuntur ipsæ nuptiæ, ubi (1) modus contrahendi nuptias (2) personæ eas ineuntes considerandæ sunt. De priori supra actum fuit; Reliquum est, ut ipsas personas nunc perpendamus, inque iis sequentia requiruntur. (1) debebant olim esse *civēs Romani. init. b.* inde cum servis deportatis, peregrinis connubium non erat. *l. 3. C. de incest. nupt.* Verum hodie inter peregrinos matrimonia efficaciter ineuntur, non tantum in illustribus, verum etiam inferioris conditionis personis, & matrimonium inter servos & ancillas, sive inter se, sive cum altera persona libera contractum, modo jus servitutis domino illibatum manet, pro justo & vero conjugio, jure Canonum & hodierno habendum est. *c. 1. § tot. tit. 10. de conjug. serv. Job. Kitzel. in Synops. Matrim. cap. 3. theorem. 15. pag. 9. § seqq.* (2) debent esse *justæ ætatis*, quæ olim apud Romanos præsumabatur adesse in fœminis, quando 12. in masculis, quando 14. annum impleverant, h. e. pubertatem erant adepti. Ratio vero, quare Romani in tam tenera adhuc ætate matrimonia permitterent, hæc

erat; Respubl. Romana perpetuis ferè bellis erat implicita, ad quæ gerenda multi requirebantur homines, legumlatores itaque omnia, quæ poterant, instituta ferebant promovendæ & procreandæ sobolis intervientia *argum. l. 1. ff. solut. matrim. l. 7. §. si plures 3. ff. de hom. damnat.* quo etiam pertinet, quod puberibus, tam masculis quam fœminis statim permissum fuerit inire matrimonia, accedebat, quod putarent, civitatem hac ratione adulteriis & stupris exonerari. *Aristoteles* vero hac in parte planè dissentit à legibus civilibus, & in *cap. 6. l. 7. Polit.* requirit in fœminis, ut sint *XIIX.* in masculis ut sint *XXXV.* vel *XXXVI.* annorum, & hujus rei has affert rationes, quod (1) magna requiratur prudentia tam ad liberos procreatos rectè educandos, quam etiam ad familiam rectè gubernandam, quæ cesset in masculis & fœminis qui non sunt majores quam *XII.* vel *XIV.* annis: (2) videtur etiam imminui reverentia parentibus debita, si liceat masculis & fœminis puberibus inire matrimonia, cum tam parentes quam liberi æqualis ferè sint ætatis. (3) liberi ex ejusmodi personis procreati, solent esse ægroti ac infirmæ valetudinis, interest vero reipublicæ, ut liberi tanquam seminarium futuræ reipublicæ & futuri cives, sint sani ac robusti. Quicquid tandem sit, adhuc hodie masculis cum primis optimè consulitur, si ante annum *XIIX.* ad nuptias non faciliè admittantur, cum ante illum ætatis terminum vix se suosque alere, suæq; familiæ præesse possunt, *Carpzov. in Jurispr. Eccles. l. 2. def. 12.* Quemadmodum autem impuberibus, ita etiam senibus *LX.* annos natis inire matrimonia, olim *L. Jul. & Papia* erat prohibitum, postea verò per *l. 27. C. de nuptiis.* hoc est abrogatum, & secundum illum textum, non tantum *LX.* annos nati, sed etiam seniores, qui jam pervenere ad *LXX.* an-

LXX. annum, licite contrahunt nuptias, quamvis enim forsan non obtineant hunc societatis conjugalis finem, sobolis scil. procreationem, mutuum tamen adiutorium consequi possunt.

XXXI.

(3) Requiritur, ut personæ ipsæ, quæ volunt matrimonio jungi, consentiant. *l. 2. ff. de rit. nupt.* Consensus enim non concubitus facit matrimonium. *l. 20. ff. de Reg. Jur. c. 4. in fin. c. 14. c. 23. extra de sponsal.* ille verò consensus debet declarari verbis, vel alio signo claro ac certo, nam in causa matrimonii consensus ambiguus non recipitur, sed certus & clarus exigitur. *Ernst. Cothm. vol. 2. Respons. 86. n. 7.* Inde licet Anna maritalem habeat affectum erga Johannem & contra, & sic cupiant matrimonialiter jungi, tamen inter eos per tacitam hanc voluntatem non contrahitur matrimonium, sed debet prius ille consensus expressis declarari signis. Præterea quoque debet consensus esse liber ac voluntarius non vero coactus, per *cap. 14. extra de sponsalibus.* Hinc, si quis vi adactus sit ad nuptias ineundas, est hoc matrimonium ipso jure nullum *arg. l. 21. ff. de rit. nuptiar.* quo etiam referendus est metus justus, qui, uti excludit consensum, ita etiam vitiat nuptias contractas. *c. cum locum extr. de spons. l. 24. C. de nupt.* licet per juramentum confirmatas. per *cap. significavit 2. extr. de eo qui dux in matrim. cap. cum contingat extr. de Reg. Jur. Carpozv. in J. E. lib. 2. def. 27.* nam juramentum sequitur naturam negotii & actus cui accedit. Huc tamen non referendus metus reverentialis, quem liberi parentibus debent. *l. 22. ff. de rit. nupt.* (3) Dolus quoque ac error faciunt, ut nuptiæ non subsistant propter eandem rationem; quoad errorem tamen est distinguendum, aut enim existit circa

substantialia, aut circa accidentalia matrimonii, prior viciat matrimonium, qualis error e. g. est, si quis putat se hanc virginem ducere in uxorem, cum interim alia substituat, posterior vero nuptias non infringit, qualis e. g. est, qui circa divitias sponsæ versatur. Quod si autem aliquis erraret circa virginitatem, putans, se ducere uxorem virginem, quam tamen postea deprehendit imprægnatam esse, error hic videtur substantialis, adeoque ejusmodi matrimonium dissolvi potest, licet in Jure Canonico aliud statuatur, *can. unic. caus. 29. quest. 10. in fin. jung. Carpz. in Jurispr. Eccl. l. 2. def. 193.* Opus tamen pium ac Christianum facit maritus, uxorem, ab alio ante nuptias stupratam & gravidam, retinens. *Carpzov. in Jurispr. Eccles. l. 4. def. 195.*

XXXII.

(4) Requiritur consensus parentum, qui liberos in potestate habent, *l. 11. C. de rit. nupt.*, exigit enim hoc ipsum obedientia ac reverentia, quam liberi suis parentibus tam Jure Civili, quam Naturæ exhibere debent, modo pater non sit furiosus, quo casu debet adhiberi consilium (1) curatoris patris furiosi (2) potiorum agnatorum (3) Magistratus confirmatio accedere. *init. Inst. h. in fin. l. 28. C. de Episcop. audient. l. 25. C. de nupt.* Verum ulterius, quoad consensum parentum, distinguendum est, inter Jus Civile, Naturale, Canonicum & hodiernam praxin. Jure Civili consensus parentum, liberos in potestate habentium, est de essentia matrimonii, & necessario requiritur, adeo, ut, eo non adhibito, matrimonium sit illegitimum, & liberi illegitimi *l. 11. ff. de stat. hom.* Inde fuit, quod filii, qui ex patri potestate jam sunt egressi, etiam absque consensu parentum rectè matrimonium contrahant. *l. 25. ff. de*

ff. de rit. nupt. filia vero, licet potestati patris non amplius
 sint subiectæ, nihilominus tamen semper consilium paren-
 tum adhibere debent in matrimoniis ineundis, cum pro-
 pter iudicii ac sexus fragilitatem facile possint decipi *l. 20.*
18. princ. C. de nupt. Non vero matris consensus Jure
 Civili est necessarius, cum liberi non sint in potestate ma-
 trum, sed tantum patrum. Jure autem *Naturæ* cum æqua-
 lis reverentia debeat, tam patri quam matri, & mater
 eadem, si non majori cum cura liberos procreet, eorum-
 que educatione studeat, æque matris & patris consilium ad
 liberorum nuptias requiritur, ita tamen, ut matrimonium
 contractum absque consensu parentum illo Jure subsistat,
 cum & Jure *Naturæ* ejusmodi nuptiæ solum prohibean-
 tur sub lege pœnæ, non vero sub lege annulationis, i. e. si
 liberi neglecta auctoritate parentum, matrimonia contra-
 hant, nuptiæ quidem subsistunt, nec rursus dissolvuntur,
 liberi vero qui consilium parentum neglexerunt, puniendi
 sunt, propter læsam reverentiam paternam. *Dn. Habn. ad*
Wesenb. tit. de jur. nupt. n. 3. ad verba. Horum enim consensus
Jure Canonico distinguendum inter Decreta & Decretales;
 in Decretis est prohibitum matrimonium sine consensu
 parentum, & præcipue sponsalia, cum sint clandestina
 & sic nihil valeant. *Canon nostrates 3. caus. 30. quæst. 5.* Jure
 vero Decretalium matrimonium non est prohibitum sine
 consensu parentum *per cap. 23. extra de sponsal.* Quod *ho-*
diernam praxin attinet, videndum primo, an in aliquo lo-
 co hac de re specialis adsit constitutio, quæ consensum
 parentum exigat, & illa est strictè sequenda, si vero
 talis non existat, sequendum est Jus Canonicum, ita ut
 consensus parentum non sit de necessitate, sed tantum de
 honestate in nuptiis liberorum; tutorum verò ac curato-
 rum

rum consensus non requiritur ad nuptias minorum ineundas. l. 20. ff. de rit. nupt. Impuberes enim, quamdiu sub tutela sunt, ne quidem matrimonium inire possunt. Puberes vero, licet velint conjugium contrahere, tamen non opus habent, ut adhibeant consensum curatorum, cum illi rebus, non vero personæ dentur. §. 4. Inst. Qui test. tut. dar. poss.

XXXIII.

(5) Requiritur ut personæ nuptias contrahere volentes, non sunt constitutæ in gradu prohibito consanguinitatis vel affinitatis, ergo hic sciendum, quinam gradus sint prohibiti: quod ut constet *arbor consanguinitatis* est consideranda; hæc vero arbor nihil aliud est, quam series quædam indicans personas à communi stipite ortas, quomodo inter sese distent, & postea sese invicem attingant consanguinitatis vinculo. Consanguinitas vero est necessitudo personarum, ab eodem stipite descendantium, gradus continens, & cognationes distinguens. Gradus est personæ ad personam proxima conjunctio: Est vero illa arbor duplex, alia Juris Civilis, alia Canonici, prioris fundamentum petendum est ex tit. 6. l. 3. inst. & ex integr. tit. ff. de grad. affinitat. posterior fundatur in caus. 35. quæst. 5. Conveniunt hæc duæ arbores in hisce, (1) quod in utraque tres concurrant lineæ (1) lin. ascendens (2) descendens (3) collateralis. (2) quod in utraque arbore certi existent gradus in singulis lineis, (3) quemadmodum Jure Civili numerantur gradus à linea ascendente & descendente à personis generatis, ita etiam in arbore juris Canonici, & quidem sequenti modo, quod sunt generationes, tot sunt gradus, stipite dempto, differunt vero illæ arbores, (1) quod in linea collateralis non detur primus gradus,

gradus, init. inst. de grad. cognat. in fin. (2) Jure Civili
 linea collateralis non distinguitur in æqualem & inæqua-
 lem, uti fit Jure Canonico, habetque alia regula compu-
 tationis locum in linea collateralis æquali, alia in linea in-
 æquali, prioris lineæ regula hæc est, *quoto gradu distat*
uterque à Comuni stipite, toto gradu à se invicem distant,
 e. g. fratris & sororis liberi distant à communi stipite h. e.
 ab Avo, secundo gradu, quia inter avum & nepotes in-
 tercedunt duæ generationes dempto stipite, (1) liberi
 (2) nepotes, Ergo etiam inter se invicem secundo gra-
 du distant. In linea vero collateralis inæquali hæc
 computationis regula Jure Canonico locum habet, *quo-*
to gradu remotior distat à communi stipite, toto gradu à se
invicem personæ distant, e. g. filius & sororis filia distant
 à se invicem secundo gradu, quia remotior, neptis sc. à
 communi stipite distat secundo gradu.

XXXIV.

Usus verò utriusque arboris in sequentibus consistit,
 nimirum arbor Juris Civilis usum præcipue habet in tute-
 lis & successionibus ab intestato, nam secundum arborem
 Juris Civilis succeditur ab intestato *per novell. 118. cap. 1. 2. 3.*
 & tutela etiam legitima deferrur. *l. 10. ff. de grad. & affin.*
 ita ut proximior cognatus tam in successionem ab intestato,
 quam in tutela legitima, secundum computationem Juris
 Civilis, remotiorem Jure novo excludat. Arbor autem
 Juris Canonici adhibetur in causis matrimonialibus, cum
 in illa materia computatio prohibitorum graduum se-
 cundum eam instituitur.

XXXV.

Quoad lineam igitur ascendentem & descendentem, §. 1.
 tam Jure Civili, Naturæ, quam Divino ac Canonico, imo
 etiam

etiam hodierno locum habet hæc unica regula. *Quæcunq; personæ in lin. ascend. & descend. sunt constitutæ, inter illas matrimonium est prohibitum usq; in infinitum Levit. c. 18. v. 7. & 10. can. proveniens. can. de consanguinitate. can. in copulatione 35 q. 1. & 2.* Quia illæ personæ parentum liberorumve locum inter se obtinent, ita ut secundu[m] Doctores neque Adamus, si adhuc viveret, hodiè posset ullam uxorem ducere, cum hodiè omnes fœminæ ex ejus posteritate oriundæ sunt. Licet vero hujus rei causas certas ac naturales adducere sit perdifficile, nihilominus tamen eo non minimum confert. (1) quod per ejusmodi matrimonium lædatur reverentia parentibus debita, nam uti Grotius lib. 2. c. 5. thes. 12. de Jur. bell. & pac. loquitur. *Nec maritus, qui superior est lege matrimonii, eam reverentiam potest præstare matri quam natura exigit, nec patri filia; quia quanquam inferior est in matrimonio, ipsum tamen matrimonium talem inducit societatem, quæ illius necessitudinis reverentiam excludat.* (2) ipsa natura videtur ab ejusmodi matrimonio abhorrere, cum in hominibus nulla prava educatione corruptis, sit in ipsis affectibus insita fuga quædam commixtionis cum parentibus & ex se natis, quippe cum etiam animalia quædam bruta hujusmodi commixtionem avertentur. *Novell. 12. cap. 1. H. Grotius diſt. c. 5. thes. 12. in fin. ferme.* Quodcunque autem intemperantiæ genus facit, ut eligamus id, à quo homines natura ducti, communiter abhorrent, illud ingens est & horrendum. At si quis cum ea, quæ in linea ascend. vel descendente est, rem habet, est ejusmodi intemperantiæ genus. Erg. coitus cum iis qui sunt in linea ascendente & descendente ingens crimen est. *Felden ad diſt. loc. Grot. pag. m. 125.* (3) Cum hoc matrimonium sit prohibitum ipso etiam Jure Divino, *Levit.*

Levit. 18. v. 1. § 10. Ejusmodi verò, in linea ascendente & descendente, constitutæ personæ, & respectum parentum & liberorum habentes, sunt (1) filia & pater naturalis ac legitimus, (2) pater adoptivus, (3) meretrix ac filius naturalis s. spurius: nihil enim interest, utrum cognatio ex justis nuptiis descendat nec ne. *l. nihil interest § 4. l. adoptivus 14. § 2. in verb. unde nec vulgo quasitam filiam ff. de R. N. licet etiam parentes & liberi sint servilis cognitionis d. l. 14. § 2. ff. de R. N. § 10. inst. b.* (4) susceptor & suscepta, jure enim Civili suscepta, loco filiæ esse putatur, *l. 26. vers. ea videlicet C. de nupt. quod & Jus Canonicum sequitur, cum Canonistæ spirituales cognationem ex hac susceptione oriri autumant. tot. tit. extra de cognat. spirit. c. fin. de cogn. in 6to.* verum cum Juri Divino ejusmodi matrimonium non refragetur, apud Augustinæ Confessionem addictos & reformatos omnino est permixtum. *Dn. Hahn. ad Wesenb. de R. N. 4. Dn. Struv. exercit. 19. th. 40.* nisi in aliquo loco quædam contraria constitutio inveniat, uti in Ducatu Lunæburgensi in suscipiente & suscepto: *Ordin. Polit. Ducat. Lunæb. tit. 30.*

XXXVI.

Quoad Lineam collateralem distinguendum inter Jus Civile, Divinum, Canonicum, & hodiernum: Jure Civili hæc duæ regulæ sunt notandæ. (1) Quicumque sunt fratres & sorores, illi non possunt inire matrimonium *l. 17. C. de nupt.* Tales jam sunt (1) fratres & sorores germani & Germanæ (2) fratres & sorores consanguinei, Consanguineæ (3) fratres & sorores uterini & uterinæ, (4) naturales. *l. 14. ff. de Rit. nupt.* (5) spurii & spuria (6) fratres & sorores legitimati (7) adoptivi & adoptivæ, quamdiu scilicet adoptio durat, illa enim soluta, matrimonia inter illos

illos sunt licitia, Jure vero Naturæ matrimonium inter fratres & sorores non videtur esse prohibitum. vid. *Dn. Hahn. ad tit. de rit. nupt. in observ. n. 4 ad verba primo gradu.* licet multi in ista sint opinione: quodcunque enim matrimonium Deus olim permisit, ita, ut propterea personæ illud ineuntes non exciderint gratia divina, illud non est contra Jus Naturæ; Atqui matrimonium inter fratres & sorores est tale, Ergo. Accedit quod Deo initio mundi facillimum fuisset, plures creare homines, & sic evitare conjunctionem fratrum & sororum, si hoc cum Jure Naturæ & honestate pugnare fuisset arbitratus. Quamvis forsân hodie ejusmodi matrimonia inordinatum amorem & vitium intemperantiæ sapere videantur, nam *Felden ad d. c. 5. §. 13. Grotii de J. B. & P.* ita recte argumentatur qui sine necessitate coitum appetunt cum ea persona, cujus coitum naturaliter abhorrent, illi ex inordinato amore & vitio intemperantiæ hoc faciunt: aucto humano genere, frater & soror matrimonium inire volentes talem appetunt coitum, à quo naturaliter abhorrent, norunt enim, se in uno patre convenire & idem esse E. sed quoniam non æque sunt idem, ut parentes & liberi, minor etiam est turpitudine.

XXXVII.

§. 3. & 5. Secunda regula hæc est. Quicumque in linea collateralit habent inter se respectum parentum ac liberorum, illi non possunt contrahere nuptias, quales sunt omnes personæ primi gradus respectu reliquarum personarum in linea collateralit constitutarum uti est (1) fratris mei & sororis filia, (2) fratris vel sororis neptis. (3) Amita (4) Matertera. (5) Matertera magna. (6) Amita magna. Quamvis vero non tantum Jure Civili, sed etiam Divino inter has personas

sonas matrimonium sit prohibitum, tamen experientia teste, in familiis illustrioribus ejusmodi matrimonia per dispensationem ex causa urgente permittentur, cum non sint contra jus Naturæ, & præterea inter personas illustres sæpius non inveniuntur ejusdem conditionis sociæ.

XXXIX.

Fratrū vero & sororū liberi jure civili nuptias contrahere possunt. Jure divino idem in linea collateralī constitutum, quod Jure Civili, & prima regula est fundata in cap. 18. *Levit. v. 9.* secunda in eodem cap. v. 12. & seq. Quod porro Jus Canonum attinet, tres ex eo regulæ in linea collateralī notandæ sunt, quarum prima & secunda eadem est, quæ Juris Civilis canon. 15. 16. 17. 18. *Caus. 2. q. 5. Can. 1. quest. 1. caus. 35.* tertia vero regula prohibet matrimonium usque ad quartum gradum inclusive tam in linea æquali quam inæquali c. 8. *extr. de consang. & affin.* cum olim, quod magis mirandum est, eodem Jure matrimonium in linea collateralī usque ad octavum gradum exclusive prohibitum erat, per cap. *Nulli causa 35. q. 2.* & 3. vera autem & genuina hujus rei ratio procul dubio hæc fuit (modo scapham scapham appellare liceat) ut Pontifices sibi possent per dispensationem multum auri ac argenti comparare, licet hoc amore publicæ honestatis tegere & palliare summopere sint annixi. *vid. Matth. Anton. de Dominis de rep. Ecclesiast. l. 5. c. 2.* prohibitiones verò Juris Canonici adhuc hodiè sequuntur terræ Pontificiæ religioni addictæ.

XXXIX.

Apud Augustanæ Confessionis addictos hodiè primo videndum est, an speciales quædam Constitutiones in aliquo loco reperiantur, quæ si extent, strictè sunt observandæ,

vandæ, si non adsunt, Protestantes in linea ascendente & descendente, ut & linea collateralis, Jus Civile sequuntur: Cui tamen hanc regulam superaddunt. *Quicumque in linea collateralis equali in secundo: in linea collateralis vero inaequali in tertio gradu sunt constituti: illi inter se invicem matrimonium inire nequeunt*, uti sunt fratrum & sororum liberi, & fratris filius cum fratris vel sororis nepte, *Ambros. Schurer. Pract. de grad. loc. 12. Matth. Wesenb. in parat. ff. de R. N. ibique Dn. Hahn. Carpzov. l. 2. Jurispr. Cons. des. 77.* Nam illi sæpius vivo proavo nascuntur & ad eam ætatem perveniunt, ut eum nosse, atque adeo cernere possint, in quo conveniunt, unde propter ejusmodi cognitionem ipsi inter se coitum, & conjunctionem naturaliter quam respiciunt, & propterea eo usque matrimonium recte prohibitum invenitur. Reliquæ vero personæ in linea collateralis constitutæ, quia vel nunquam vel raro communi stipite adhuc vivo nascuntur, adeoque eum, in quo conveniunt, regulariter ignorant, nec unquam oculis aspexerunt, si contrahunt nuptias, per inordinatum affectum aliquid commisisse propriè dici nequeunt, & per consequens inter illos etiam jure meritoque apud protestantes matrimonium permittitur, vid. *Velden dict. loc.*

XL: Progređiendum nunc est, ad personas inter quas ratione affinitatis prohibitum est matrimonium, ubi primo notandum, quod affinitas sit, conjunctio ex justo matrimonio descendens, l. 4. §. 8. ff. de grad. & aff. estque duplex, perfecta & imperfecta. Affinitas perfecta dicitur, quæ ex justis ac legitimis nuptiis concubitu consummatis oritur. Imperfecta, quæ per sponsalia contrahitur, aut per injustas ac prohibitas nuptias. l. 4. §. 8. l. 6. §. 1.

l. 6. §. 1. l. 8. ff. de affin. l. 13. §. 3. ff. ad L. Jul. de adult.
 Utraque vero affinitas est impedimento nuptiis, quia et-
 iam ex sponſalibus, contubernio, concubinato, & qua-
 vis illicita copula oritur affinitas nuptias imediens. *§. 9.*
infra hic l. 12. §. 1. 2. 3. ff. de R. N. H. Grotius ad cap. 5. lib.
2. de Jure B. ac P. §. 13. infra h. Jure Canonico triplex
 datur affinitatis genus *per cap. non debet. extr. de consang.*
 primum est, quod oritur ex uno matrimonio e. g. meus
 frater ducit uxorem Catharinam, hæc mihi est conjuncta
 in primo generis affinitatis, secundum genus est, quod ori-
 tur ex duplici matrimonio, e. g. Catharina fratris mei
 uxor est mihi conjuncta in primo genere affinitatis, si jam
 illa nubat Titio, fratre meo mortuo, Titius erit mihi
 conjunctus in secundo genere affinitatis, tertium genus est
 quod ex triplici oritur matrimonio e. g. si Catharina mo-
 riatur, Titius ducat Margaretam, illa Margareta est mihi
 conjuncta in tertio genere affinitatis, ulterius vero affini-
 tas non extenditur. Patet hinc, quinam revera & pro-
 prie sint affines; Cognati sc. mariti sunt affines uxoris;
 & contra, cognati uxoris sunt affines mariti, non vero
 cognati mariti atque uxoris inter sese invicem sunt affi-
 nes. *l. 4. §. 3. ff. de grad. affin.* Hinc ego & frater meus
 possumus uxores ducere duas sorores. Quoto vero
 gradu cognati mariti ratione consanguinitatis sunt con-
 juncti ipsi marito, eodem etiam gradu sunt conjuncti ra-
 tione affinitatis ipsi uxori; & quoto gradu cognati uxo-
 ris ratione consanguinitatis sunt conjuncti ipsi uxori, in
 eodem etiam gradu sunt constituti ratione affinitatis cum
 marito, quia uxor & maritus sunt una quasi eademque
 caro.

Prohibetur vero matrimonium Jure Canonico in primo tantum affinitatis genere usque ad quartum gradum *cap. non debet 8. extr. de consang. & affin.* Inter affines vero secundi & tertii generis, modo non sint personæ, quæ per interpretationem juris parentum & liberorum loco habentur. *Matth. Wesenb. in parat. n. 4. ibiq. Dn. Hahn. pag. m. 209. Richterius decis. 10. num. 14. tit. 30. Ord. Polit. Lunæburg. matrimonium non est prohibitum, quia secundum & tertium genus affinitatis, nec jure divino nec Canonico hodiè impedimento nuptiis esse potest. Dn. Hahn. ad Wesenb. tit. de R. N. num. 4. ad verb. primum enim duntaxat genus. Richterius dec. 10. num. 12. Ord. Eccles. Lunæburg. p. 563.* In genere vero pro regula observandum est, quibus gradibus nuptiæ prohibitæ sunt, ratione cognationis, iisdem quoque prohibitæ intelliguntur tum §. 6. & 7. in lin. ascendente & descendente, tum etiam in linea collateralali, eaque tam æquali, quam inæquali, ratione affinitatis, *cap. 1. cap. penult. extr. de consang. & affin.* Nemo igitur privignam aut nurum, quia utræque filiæ loco sunt §. 6. b. neq. Socrum aut Novercam, quia matris loco existunt §. 7. b. in uxorem ducere potest.

XLII.

Hactenus dicta semper ita obtinent, nisi personæ, matrimonium inire prohibitæ, dispensationem impetraverint. Ubi iterum loco principii notandum, quod inter illas personas, quas conjungi jus divinum in *cap. 18. Levit. vetuit*, non admittatur dispensatio; nisi quod interdum in familiis illustribus ab hac regula ex justa causa recedatur, quod prohibitio juris divini in dicto capite existens non sit omnibus in casibus moralis, sed in nonnullis tantum

Juris

Juris positivi. Magistratus verò Ecclesiasticus in concedenda dispensatione, semper prudentiam adhibere, nec facilis esse debet, nisi graves adsint causæ, eamque dispensandi potestatem habent, qui Juribus Episcopalibus gaudent.

XLIII.

Ex hisce dictis fluit, quod liberi diverforum matrimoniorum, licet habeant fratrem sororemve ex matrimonio postea contracto natos, nuptias licitè contrahant, quia hic neque vinculum affinitatis, neque consanguinitatis adest. *l. 34. ff. de R. N.* quod si quis patris defuncti sponsam in uxorem ducere velit, videndum est, an adfuerint sponsalia de præsentibus, & filio hoc casu id non est permissum, quia revera adfuit matrimonium, *argum. l. 30. ff. de R. J.* si vero sponsalia tantum de futuro adfuerint, stricto quidem Jure matrimonium permittitur, melius tamen ac honestius faciunt, qui ab ejusmodi nuptiis abstinere, *§. 9. b. c. 4. & 8. extr. de spons.*

XLIV.

Denique serviles cognationes & affinitates impedi-
mento nuptiis sunt, cum eadem prohibitionum regulæ,
quæ inter liberos homines, etiam inter servos attendi
debent, *l. 14. §. 2. 3. ff. de R. N.* Imo aliæ adhuc personæ
propter diversas rationes Jure Civili nuptias contrahere
prohibentur, ita Tutor ac Curator eorumque liberi non
possunt Jure Civili in uxorem ducere propter metum in-
tervertendarum rationum pupillam sive adultam *l. 36. ff. de R. N. l. 59. 60. 66. ff. eodem*, nisi (1) tutori ejusve filio
pupilla à patre ejus desponsata vel in testamento destina-
ta fuit. *l. 36. l. 66. ff. de R. N.* vel (2) à tutore rationes
redditæ sint *l. 26. §. fin. b.* Idem obtinet in Ducatu
Wolferbyitano propter ordinationem Ecclesiasticam D. Julii

p. 275. in verbis : Keinem soll auch zugelassen werden / das Kind / so in seiner Verpflegung oder Vervoigtung ist / ihm selbst oder seinen des Pflegers oder Vormundes Sohn oder Tochter anders / denn die Rechten zulassen / bey unser Ungnade und Straffe zu Verehelichen / licet aliàs hodiè ejusmodi conjunctiones in usu esse, ex Jure Canonico, ubi hæc prohibitio non attenditur, Doctores vulgo censeant. Diversitas vero religionis, quoad Augustanæ confessioni additos, Pontificios & reformatos nuptias non impedit, præsertim cum hæc religiones in sacro Imperio Romano expressè receptæ sint, & tolerantur *Instr. Pac. Osnabr. art. 7. §. 1. & 2. in fin.*

XLV.

§. 12.

Hactenus de modis ineundæ societatis conjugalis. Nunc videndum, quomodo nuptiæ iterum dissolvantur, ubi notandum. Quod aliæ Nuptiæ sunt justæ, aliæ injustæ: priores interdum ex justa causa dissolvuntur, posteriores ejusmodi dissolutione non opus habent, sed sunt ipso Jure nullæ. Dicuntur vero nuptiæ injustæ, quæ contra leges & inter personas vetitas fuerunt initæ, ex quibus, sicuti non merentur nomen matrimonii sive nuptiarum; nullus etiam justarum nuptiarum effectus resultat; nam (1) illis nulla dos, nec donatio propter nuptias efficaciter accedere potest, nec (2) liberi ex ejusmodi nuptiis procreati in patria potestate existunt, neque etiam nomen liberorum justorum nanciscuntur, sed quoad patriam potestatem æquiparantur spuriiis, nec (3) dotis vel donationis ex actioni locus est. Differunt aliàs liberi in jure multis modis, alii enim dicuntur justi, & sunt vel naturales & legitimi simul, qui ex matrimonio justo procreati sunt, vel legitimi tantum, qui adoptantur & arrogantur, de quibus in *tit. seq. 11. agitur*; alii vero injusti, uti naturales tantum

tum ex concubina scilicet nati: *spurii* qui ex meretrice sunt suscepti, *ex coitu damnato* procreati, qui ex virgine vet-
 tali, quæ vitam suam perpetuæ castitati addixit, procre-
 antur, *adulterint* ex adultero, *in cestuosi* ex incestu nati.
 Ubi porro notandum, quod incestus sit duplex, Juris
 Gentium & Juris Civilis. *l. ult. ff. de R. N. Incestus* Jur. G.
 est, quando personæ in linea ascendente & descendente
 constitutæ, Juris vero Civilis, si personæ ex transverso con-
 junctæ, nuptias vetitas contrahunt. Et porro vel est *con-*
sanguinitatis vel *affinitatis*; Prior committitur inter per-
 sonas consanguineas, posterior inter affines; Pœna autem
 incestus varia, pro diversitate propinquitatis & gradus, &
 quidem in linea ascendente & descendente inter consanguineos
 est pœna gladii, *vid. Constit. Carol. artic. 117.* in linea
 verò collaterali *incestus simplex* inter fratres & sorores, vel
 etiam inter personas respectum parentum & liberorum
 habentes, absque adulterio, fustigatione cum relegatione,
 si cum adulterio conjunctus sit, gladio punitur: Inter reli-
 quas vero personas lineæ collateralis, si prohibita nup-
 tiæ ineuntur, vel relegatio, eaque perpetua, vel tempo-
 ralis, vel etiam multa locum invenit, pro diversitate proxi-
 mitatis & gradus. Incestus demum affinitatis in linea
 ascend. & descend. ut & in primo gradu lineæ collatera-
 lis, fustigatione & relegatione punitur; inter reliquos vero
 affines lineæ collateralis pœna relegationis, vel etiam mi-
 nor locum habet. *Carpzov. in prax. Crim. quæst. 72. 73. 74.*
 Et hæ pœnæ propter ultima verba §. hujus 12. subjun-
 gendæ fuerunt.

XLVI.

Ex definitione matrimonii antea tradita, constat,
 nuptias justè ac ritè initas, non facile posse dissolvi, cum
 contineant individuum vitæ consuetudinem, interdum ta-
 men

G 2

liberi A. l.

Spurii
Legitimi
Adulterini
Incestuosi
Ex coitu damnato
Spurii
Legitimi
Adulterini
Incestuosi
Ex coitu damnato

Juris Gent.
Juris Civ.
consanguinitatis
affinitatis

men separatio five divortium locum habet (quando enim sponsalia dissolvuntur repudium, quando ipsæ nuptiæ, divortium in jure appellatur) si sc. juste ac urgentes adsint causæ, & separantur conjuges duobus modis, vel (1) tantum quoad *thorum & mensam*, vel (2) quoad *ipsum vinculum*, prius fit (1) quando conjuges sibi invicem struunt insidias, (2) quando inter ipsos inimicitia capitales exortæ sunt, (3) si nimis duriter unus conjugum alteram tractat. *Carpzov. in l. C. part. 2. def. 210. & seqq.* ante omnia tamen diligenter animorum reconciliatio à Magistratu tentanda est; Non vero possunt hæ personæ, quæ quoad *thorum & mensam* separantur, novum inire matrimonium, quamdiu uterque in vivis est, nisi forsan conjugi innocenti per speciale Magistratus decretum hæc potestas concedatur. *Carpzov. d. l. def. 189.* Separatio quoad *ipsum vinculum* fit (1) ob adulterium, (2) ob malitiosam desertionem, per *epist. 1. ad Corinth. c. 7. v. 18. Matth. c. 9. v. 9. & 4.* & effectus hujus divortii est, ut conjux innocens semper possit transire ad secunda vota.

XLVII.

§. 13. Hactenus latè actum fuit, de societate conjugali & primo modo constituendæ patriæ potestatis, nimirum *nuptiis*. Secundus modus est *legitimatio*, quæ nihil aliud est, quam actus legitimus, per quem liberi naturales fiunt legitimi ac justii. Et triplex existit, vel enim fit (1) *per oblationem curiæ*, vel (2) *per subsequens matrimonium*, vel (3) *per rescriptum Principis*. Legitimationis *per oblationem curiæ*, fundamentum hoc est. Curia in rep. Romana nihil aliud erat, quam senatus municipiorum ac coloniarum extra Italiam translatarum, quæ curia, s. qui Magistratus erat conjunctus cum magno labore, maximisque molestiis, ita, ut quilibet ab isto officio abhorreret: liberi

liberi itaque illegitimi, qui legitimi fieri volebant, hoc munus subire, pro proemio legitimationis donatæ, tenebantur. Hodie verò hæc species legitimationis planè est abrogata, nec ullum amplius usum habet. Ad legitimationem verò *per subsequens matrimonium requiritur* jure Civili (1) ut liberi adsint naturales, h. e. ex muliere nati, ad quam patet consuetudinem habuit, §. *fin. b.* (2) ut inter istam mulierem ac patrem matrimonium non sit prohibitum §. *fin. h. §. 2. Inst. de hæred. quæ ab intest.* (3) ut de matrimonio subsecuto, non quidem dotalia, licet *hic* §. id videatur exigere, sed solum instrumenta nuptialia, quibus matrimonium probari possit conficiantur §. 2. *Inst. de hæred. quæ ab intest. l. 10. C. de natur. liber. jung. Novell. 12. c. ult. Novell. 18. c. ult. Novell. 83. c. 8. §. 11.* Jure vero Canonico & hodierna praxi, tantum requiruntur nuptiæ, non verò instrumenta dotalia *per cap. 7. extra qui filii sunt legit.* modo sint benedictione sacerdotali consummatæ. Consequuntur autem liberi hoc modo legitimated omnia Jura justorum liberorum, cum matrimonium subsequens purget omnia vitia antecedentia, & tempus matrimonii ad tempus natiuitatis retro trahitur, ita, ut ab initio & retro semper legitimi esse videantur. *vid. Gail. l. 2. observ. 140. 141. num. 2. Myns. cent. 3. observ. 26. n. 9. & petentibus literæ natalitiæ, Daß sie Echt/ und Recht und aus elien Ehe bette geböhren/* minime sint denegandæ, *arg. Novell. 89. cap. 1.* hinc succedunt primo suis parentibus (2) admittuntur ad honores ac dignitates, neque (3) possunt arceri à collegiis opificum, succedunt etiam (4) non quidem Jure feudali, 2. *feud. 26. §. naturales*, quoniam fictionem Juris Civilis respuit, *arg. 2. feud. 1.* sed ex hodierna praxi tam in bonis feudalibus quàm allodialibus, *Gail. l. 1. obs. 141. num. 2.* nisi in aliquo loco aliud quid sit constitutum.

uti in Ducato Brunf. & Lunæb. Wolferbyitano ex Con-
stitutione D. Henrici Julii anno 1593. d. 3. Januar. wegen Ehe-
bruch und Hurerey: Land-Tages Abschied zu Sandersheim
d. anno 1601. §. Zum 31. ib. sonderlich zu Adeltichen Lehn
keines weges zu verstaten noch kommen zu lassen. Le-
gitimatio demum *per rescriptum Principis* est, quan-
do Imperator supplici aliquo libello rogatus, altero,
vel utroque parente mortuo, jubet illos esse legitimos,
fundatur hæc legitimatio in *Novel. 89. c. 9. Novel. 174. c. 2.*
Legitimat vero Imperator duobus modis, vel immédia-
tè Ducum ac Comitum liberos, vel mediátè liberos vilio-
rum personarum per Comites Palatinos, si ipsis hanc po-
testatem legitimandi concessit. *Carpzov. in Jurispr. for.*
part. 2. Const. 6. def. 16. Est verò hæc species legitimatio-
nis in subsidium introducta, ita, ut si non possit locum
habere legitimatio per subsequens matrimonium, tum de-
mum legitimatio per rescriptum principis valeat. Effe-
ctus hujus legitimatationis est, quod liberi succedant suis
parentibus, si scilicet ante legitimatationem non adsint libe-
ri justi, vel, licet tempore legitimatationis adsint, parens ta-
men hoc expresse velit & ab Imperatore impetraverit, ut
unà cum liberis justis succedere debeant. (2) admittuntur
etiam illi liberi ad collegia opificum, honores & dignita-
tes, ad successionem vero feudalem, nec Jure feudali nec
universa Germaniæ consuetudine admittuntur 2. *feud. 26.*
§. naturales. Gail. l. 2. obs. 142. per tot.

XLVIII.

Tit. XI.
Anit.

Tres præcipuè esse modos ineundæ societatis pater-
næ, in præcedentibus diximus, quorum unus est *naturalis*
tantum, secundus partim naturalis, partim civilis, adeo-
que *mixtus*, tertius *civilis tantum*, Naturalis tantum, qui
nuptiis originem suam debet; mixtus, partim ex naturali
generatio;

generatione, partim ex legibus civilibus oritur, & est *legitimationis*, & de hisce duobus hactenus actum fuit. Sequitur jam tertius & civilis modus constituendæ societatis paternæ, qui dicitur in genere *adoptio*; eaque nihil aliud est, quam *solennis & legitima alicujus personæ in locum liberorum assumptio*. Cujus fundamentum atque origo hæc est; accidit sæpius, ut quidam matrimonia detrectent, vel licet nuptias contrahant, tamen ob vitium aliquod corporis curabile hactenus liberos non procrearent, vel etiam ob senectutem ad generandam sobolem non amplius apti sint. Quia vero liberos ex voto eligere atque optare licet, liberos vero ex nuptiis natos siue bonæ siue malæ sint frugis retinere debemus, inde liberi adoptati Germanice dicuntur *die angenommene / angewünschte und erkohene Kinder* / aut, licet liberos habeant, sint degeneres debiles & mala valetudine affecti, aut moriantur. Hisce itaque personis Romani, ne familiarum dignitas penuria naturalis sobolis pereat, liberos adoptare permittunt. Dicitur autem in nostra descriptione adoptio actus legitimus, quod leges civiles eidem certas addiderint solennitates, quæ in illa peragenda sunt necessariae, quibus omiſſis, ipsa adoptio est nulla. Quo pertinet, quod inter præſentes nec per procuratorem fieri possit, l. 25. §. 1. ff. de adopt.

XLIX.

Adoptio duplex est, in specie sic dicta, & arrogatio, *Adoptio in specie dicta, est actus legitimus, quo filiusfamilias, qui adhuc sub patris sui potestate est, adoptatur, ad quam sequentia requiruntur* (1) ut filius adoptandus sit filiusfamilias & præſens, nec contradicat, (2) ut adoptio fiat coram Magistratu. l. 3. 4. ff. de adopt. l. 2. ff. de offic. procons. (3) ut hoc etiam fiat præſente patre, qui dat fili-

um

*Adoptio pater-
familias inter eos, mo-
do agnoscant civem*
um in adoptionem, & (4) eo etiam præsentem, qui filium
adoptat; & demum (5) actis intervenientibus, h. e. ut
adoptio actis inseratur. §. 8. *Inst. quib. mod. ius patr. potest.*
solv. l. pen. C. de adopt. Arrogatio vero est actus le-
gitimus, quo paterfamilias sive is, qui suis juris est, in
alterius familiam transit, ad quam uti ex tradita defini-
tione constat. (1) requiritur, ut persona arroganda non
sit sub patria potestate sed sui juris (2) debet fieri per re-
scriptum Principis, non verò sufficit auctoritas Magistrat-
us, nisi Princeps Magistratui inferiori hanc potestatem
concesserit l. 6. C. de adopt: quia arrogatio res est majoris
momenti, quam adoptio, dum per illam civitas quasi
membrum aliquod amittit, pater enim familias & civis ar-
rogatur, atque ex sua familia in alterius transit potesta-
tem, & sic propriè civis non manet, sed fit filiusfamilias,
cum patresfamilias tantum cives propriè existant.

L.

§. 2. Adoptio in specie sic dicta est duplex, plena & mi-
nus plena, arg. §. 8. *in fin. Inst. quib. mod. patr. pot. toll. prior*
est, quando filiusfamilias adoptatur à suis cognatis, lineæ
ascendentis e. gr. Avo vel Proavo, Posterior est, quando
filiifamilias ab ejusmodi personis adoptantur, quas nullo propin-
quitatis vinculo attingunt. Effectus adoptionis imperfe-
ctæ hic unicus est, ut liberi adoptati ab intestato possint
succedere parentibus adoptivis, una cum liberis legitimis
ac Justis. l. 10. §. 1. in fin. C. de adopt. non vero per hanc minus
plenam sive imperfectam adoptionem jura patris natura-
lis, uti Imperator loquitur, dissolvuntur, sed filius adopti-
vus manet in potestate patris sui naturalis. Perfectæ ado-
ptionis plures sunt effectus; & transit filius adoptivus in
potestatem patris adoptantis, desinitque esse in potestate
patris sui naturalis, cum hic concurrat & naturalis & civi-
lis con-

lis conjunctio, unde (1) liberi succedunt suis parentibus adoptivis, & contra (2) Parentes adoptivi tenentur alere liberos, illosque educare ad virtutem, paucis, quodcunque est officium patris naturalis, idem etiam incumbit patri adoptivo *jung. §. 8. Inst. quib. mod. jus patr. potest. sol v. l. pen. & ult. C. de adopt.*

LI.

Quoad modum arrogationis ineundæ, disting. aut filius §. 3. arrogandus est pubes, aut est adhuc pupillus sive impubes, priori casu præter requisita jam enumerata, arrogatio fieri debet cum causæ cognitione, in qua (1) considerandus est pater arrogans, an is sit ejus ætatis, ut sobolem procreare possit, quod si ita est, non facile est concedenda arrogatio, quia alias procreatio sobolis impeditur, interest autem reipubl. ut procreentur liberi, *l. 15. §. 5. l. 17. §. 2. & 3. ff. de adopt.* Deinde, si persona arrogans jam tum habeat liberos naturales, itidem non facile concedenda est arrogatio. In filio arrogato videndum est, an sit dives, pater vero arrogans pauper, & cum hoc casu arrogatio plerumque cedit in detrimentum filii, rursus illa non est concedenda, imò etiam si puberes arrogantur, curatoris consensus est necessarius *l. 8. ff. de adopt.* præterea debent tutor & propinqui in arrogatione impuberum adhiberi. deinde pater arrogans personæ publicæ cavere, se hæreditatem pupilli arrogati restituere velle ejus hæredibus ab intestato, si pupillus arrogatus in ætate pupillari decedat. *l. 18. cum 2. seq. ff. de adopt. l. 2. C. eod.*

LII.

Effectus arrogationis sunt (1) quod pater familias arrogatus cedat cum liberis ac omnibus bonis suis, modo non sint jura personalia & arrogandorum personas egredi possint, in potestatem arrogatoris. *l. 15. ff. de adopt. l. 40. ff. eod. §. 11. h. §. 1. Inst. de requis. per arrog. ita tamen, ut jure novo pa-*

H

tres

tres arrogantes solum in iis usumfructum consequantur; liberi vero arrogati proprietatem retineant: iniquum enim essent, si adoptivis parentibus plus quam naturalibus in liberorum bonis acquireretur §. 2. *Inst. de acquis. per arrog.* (2) mortuo filio arrogato, pater arrogans ipsi succedit d. §. 2. *Inst. de acquis. per arrog.* modo non adsint personæ cum antecedentes, uti liberi, si quos filius arrogatus habet, vel cum eo concurrant personæ arrogatæ fratres & sorores, per d. §. 2. in fin. *Inst. de acquis. per arrog. jung. Novell. 118. c. 1. §. 2. vice versa* (3) mortuo arrogatori succedit filius arrogatus l. pen. *§. ult. C. de adopt.* quod si vero pater arrogans filium arrogatum sine iusta causa exhæredet, aut emancipet, tenetur ipsi præter bona, quæ ad patrem adoptivum transtulit, quartam partem bonorum suorum relinquere §. 2. h. quæ vocatur quarta D. Pii arg. l. 8. §. 15. ff. de inoffic. testam. Dissolvitur autem arrogatio per emancipationem, non aliter, quam causâ cognita.

LIII.

§. 9. De personis, quæ possunt adoptare, ita in universum argumentari possumus. Quæcunque personæ sunt aptæ ad generandum, & adoptandum superant plena pubertate, h. e. 18. annis, illæ possunt adoptare, contra quicumque non possunt generare, nec plena pubertate, h. est octodecim annis adoptandum præcedunt, illi etiam non possunt adoptare, uti sunt castrati, nec obstat §. 9. hic l. 2. §. 1. *§. 1. 40. §. 2. h. ubi* dicitur, quod Spadones non quidem generare, adoptare tamen possint, nam respondetur ex l. 6. princip. ff. de liberis & posth. hered. *§. ex l. 6. §. fin. §. l. 7. ff. de edictio edicto.* aut spadones propter morbum & corporis vitium, quod auxilio medicorum adhibito, speratur adhuc sanabile, generare nequeunt, aut quia ipsis pars corporis ad generandum necessaria deest: priores adoptare possunt, posteriores non

non irēm, nec (2) minor adoptare majorem pōtēst, quia adoptio naturam imitatur, jam cōtra naturæ ordinem videtur esse, ut minor tanquam imprudentior adoptare ac regere debeat majorem & prudentiorem: monstro enim simile, est ut major sit filius, quam pater, hinc etiam paulo ante dictum fuit, quod adoptans adoptato 18. annis major esse debeat. Licet autem & in locum nepotis ac pronepotis aliquem adoptare, hæc enim adoptio non est contra naturam, quod etiam extenditur ad filium alienum, quem in locum nepotis, & vice versa nepotem in locum filii quis adoptare potest. Pater quoque, qui jam tum filium habet, potest aliquem adoptare loco nepotis, non tamen tanquam ex filio natum, nam tum filii consensus simul requiritur, nec ei invito suus hæres agnoscatur. Quin etiam Pater adoptans potest liberos adoptivos & arrogatos alteri in adoptionem dare, nam uti in plurimis aliis causis, ita etiam hoc in casu liberi adoptivi & ex legitimo matrimonio nati, inter se invicē comparantur, Jure vero antiquo fœminis adoptio erat interdicta, cum coram Magistratu sit peragenda, coram quo fœminas comparere, olim videbatur indecorum; accedebat, quod fœminæ liberos non haberent in sua potestate, & per consequens adoptare non poterant. Hodie tamen in solatium liberorum amissorum illud videtur esse permissum, ita tamen, ut potestatem patriam, quæ in solos patres non fœminas cadit. §. 3. *Inst. de hered. qual. & differ.* in liberos adoptatos haud consequantur.

§. 5.

§. 6.

§. 7.

§. 8.

§. 10.

LIV.

Differunt arrogatio & adoptio (1) quod filiis familias adoptentur, patres familias arrogantur. (2) adoptio fit coram quovis Magistratu competente, arrogatio vero non nisi per ipsum Principem, vel Principis rescriptum, quod hic sacrum oraculum appellatur. l. 2. ff. de adopt. l. 2. C. eod.

§. 11.

H 2

(3) ar-

§. 12. (3) arrogati filii liberi sunt in patris arrogantis potestate, tanquam ejus nepotes, liberi vero filii adoptivi non sunt in potestate patris adoptivi. Demum non solum liberi homines, verum etiam servi; & ad eorum similitudinem hodierni Lassi à dominis adoptantur, eoque ipso libertatem accipiunt. Licet vero servus olim à domino filius nominatus liber const tueretur: tamen hoc ad jus filii accipiendum non sufficit, & sic vidimus modos societatis paternæ ineundæ qui sunt fundati in Jure Civili. Hodierni mores alium adhuc introduxerunt modum, qui dicitur *unio prolium* Germ. *die Einfindschaft* / *Est nihil aliud, quam conjunctio liberorum, ex diversis matrimoniis procreatorum cum liberis futuris & adhuc procreandis, secundum mores & statuta singulorum locorum inita.* Ad illam verò constituendam sequentia requiruntur (1) debent excuti bona tam mariti quam uxoris, & si forsan maritus sit dives, uxor vero & liberi ex priori matrimonio pauperes, unio non est permittenda, quia alias vergeret in detrimentum liberorum mariti (2) hac bonorum excussione facta, debet Magistratus cognoscere, utrum hoc sit è re liberorum uniendorum nec ne, (3) illa causæ cognitio debet fieri, si liberi uniendi sunt impuberes, in præsentia tutorum, si vero puberes existunt, in præsentia curatorum & cognatorum, & quidem coram Magistratu competente. (4) demum unio facta actis inferenda est. *Gailius l. 2. obs. 125. Jac. Ricc. de unione prol. c. 6. & 9. Meichs. tom. 4. decis. 6. fol. 55.*

LV.

Absolutis modis societatis paternæ ineundæ, videndum quomodo liberi è patria potestate dimittantur. Et Jure naturali dissolvitur societas paterna, quando liberi pervenerunt ad illam ætatem, ut semet ipsos regere, sibi que de necessariis vitæ alimentis prospicere possint. Finis enim patriæ potestatis hic est, ut liberi recto rationis usu destituti, tam

tam diu à suis parentibus educuntur, donec sese ipsos regere,
 sibi que necessaria vitæ alimenta parare possint, quo fine
 sublato, tollitur ipsa patria potestas. Jure Civili (1) dissol-
 vitur societas paterna morte naturali tam liberorum quam
 patrum. Quod si tamen avus moriatur & filium ac ne-
 potem simul relinquat, tum nepos non aliter fit sui Juris,
 quam si tempore mortis avi pater ejus vel fuerit mortuus,
 vel emancipatus. Quod si verò ejus pater, cum avus mo-
 ritur, adhuc in avi potestate existit, nepos in sui patris po-
 testatem recidit. Nec solum mors naturalis, sed etiam (2)
civilis tollit patriam potestatem. Moritur vero quis civi-
 liter per deportationem, quæ nihil aliud est, quam, quando
 aliquis ob grave aliquod delictum jubetur urbe Roma exire
 & in certa insula, vel alio quodam loco ita vivere, ut ipsi
 inde egredi non liceat. *l. 8. princ. ff. de interd. & releg.* Huic
 deportationi hodie similis est bannum, quod est duplex vel
 universale totius Imperii, die Reichsacht vel particulare ali-
 cujus status Imperii. *Webner. in vocab. Acht. Bann.* Bannum
 universale est, quando quis ex universo Imperio vel propter
 violationem fractæ pacis publicæ, aliudve crimen flagrans
 ejicitur vid. *Jacob. Blum. Process. Camer. tit. 29. §. 88.* ubi cau-
 sæ, ob quas bannum Imperiale imponitur, recensitæ extant.
 Verum ob contumaciam hodie poena banni Imperialis non
 amplius locum habet *R. A. de anno 1654. §. 36. in verb.* Jedoch
 mit hinführender aufhebung der bisherigen gebräuchlichen
 zweyen Wegen / entweder auff die poen der Acht Nemo vero
nisi solus Imperator vel Camera Imperialis hanc banni uni-
versalis poenam dictare potest, & effectus ejus est, ut tam
bona, quam corpus banniti des Reichs Aechter impune of-
fendi, nec quisquam ejusmodi bannitum hospitio excipe-
re, aut in clientelam recipere possit. *Ord. Cameral. parte 2.*
tit. 9. §. So jemand.

Bannum particulare sive speciale est, quod delinquenti ab inferioribus Principibus & Statibus Imperii ob crimen commissum irrogatur, nec ultra eorum territoria extenditur. Ejusmodi verò Bannitus non statim licite potest interfici, sed si apprehenditur, tradendus est competenti Magistratui, & ab illo puniendus *Brum. nem. in proc. inquisit. c. 8, num. 4.* Quamvis verò relegatio non videatur ab similibus deportationi, tamen ea non solvitur patria potestas, quia caput civitati non adimit, atque adeo non est modus amittendi juris civitatis. *l. 4. §. 1. ff. de interdict. & relegat.* Hinc si pater s. filius relegetur, patria potestas nihilominus salva ac integra manet. Quivis tamen relegatus, dolose revertens contra juramentum, quo se non rediturum promissit, vel et die geschworne Uhrz phede gebrochen / prima vice abscissione digitorum, secunda fustigatione, ac tertia ob contumaciam insignem & perjurium tertio reitratum, gladii poena plectitur *P. J. G. D. Carol. V. art. 108.* Tertius tollendæ patriæ potestatis modus olim erat *servitus poena*; in quam incidebat quilibet ad poenam capitalem condemnatus, quæ tamen ab imperatore Justiniano sublata est *Novell. 22. c. 3.* quemadmodum etiam damnatio ad bestias ob atrocitatem & ad metallum hodiè ab usu recessit, verum servis poenæ hodiè ex parte adhuc similes sunt, qui ad perpetuum carcerem, vel ad opus publicum, vel in ergastulum, vel ad remos condemnantur, *Carpz. praxi Crim. quest. 129. num. 41. 42.* *Dignitas patriciatus* (4) itidem erat modus finiendi patriam potestatem; & ejusmodi officium, quo funguntur hodie Consilarii Imperatoris, Electorum, Principum, & reliquorum statuum Imperii; Cum enim Imperator & Principes his personis totam committunt remp. gubernandam, non immerito tanta quoque præsumuntur prudentia instructi, ut sese ipsos regere possint, adeoque patria potestate eximendi sint. Ex eadem ratione videtur dicendum esse, gradum doctorem tollere patriam potestatem, sed nihilominus id negatur, quia hic modus nullibi in Jure Civili est fundatus. Accedit quod militia armata neminem à patria potestate liberet *§. 4. h. l. si maritus 7. C. de patria pot.* Cum tamen milites armati majora habeant privilegia, quam milites togati *§. ult. Inst. de test. mil.* & ab una

S. 4.

*Iti
loci putat abscissione
e fustigatione & qua
tione, ac tertia ob
contumaciam insignem
& perjurium tertio
reitratum, gladii poena
plectitur P. J. G. D.
Carol. V. art. 108. Ter
tius tollendæ patriæ
potestatis modus olim
erat servitus poena; in
quam incidebat quilibet
ad poenam capitalem
condemnatus, quæ tamen
ab imperatore Justiniano
sublata est Novell. 22. c. 3.*

una militia ad alteram convenienter inferatur. *Everhard. à Mid-
delburg in loco à militia armat: milit.*

LVII.

Captivitas (§) olim erat modus tollendæ patriæ potestatis, §. 5.
modo pater in captivitate moreretur, quia fiebat servus hostium,
& sic civiliter moriebatur, adeoque L. Cornelia fingebatur, quasi
primo captivitatis momento naturaliter decessisset, & sic filius ex
eo statim tempore sui juris fuisset factus. Quod si vero à captivitate
liberaretur, omnia pristina jura pater recipiebat, & propter Jus
postliminii nunquam in servitute fuisse fingebatur. Tamdiu igitur
Jus liberorum & patria potestas, donec vel de morte, vel delibera-
tione captivi patris constaret, pendebat, & in suspenso erat. Verum
quia inter Christianos ejusmodi captivitates ferme exoleverunt,
oleum & operam perderemus, si antiquo huic finiendæ patriæ
potestatis modo diutius immoraremur. Istamen modus (6) hodiè §. 6.
non est abrogatus, qui dicitur *Emancipatio*. Fiebat quidem olim per
tres imaginarias tum venditiones tum manumissiones, verum hisce
ambagibus amputatis, Justinianus constituit, ut parentes solum
competentem Magistratum audirent, & in illius præsentia liberos
à sua manu dimitterent, imò hanc emancipandi potestatem Impe-
rator hodie Comitibus Palatinis interdum concedere solet. *Johann.
Philipp. ad h. tit. Inst. Ecclog. 76. num. 6.* Effectus ejusmodi Emanci-
pationis olim erat, quod primo pater in liberos emancipatos eadem
jura consequeretur, quæ patronus in libertum habebat, (2) quod
si Impuberes emanciparentur, pater fieret eorum tutor §. 6. h. in fin.
Avus porro potest filium emancipare, & nepotem in sua potesta- §. 7.
te retinere, vel viceversa nepotem emancipare, & filium retinere
in potestate, vel utrumque tam filium quam nepotem emancipare.

LVIII.

Ultimus demum modus solvendæ patriæ potestatis est (§) §. 8.
Adoptio & quidem respectu patris, qui filium suum alteri dat ado-
ptandum, nam ex illius potestate transit in potestatem patris ado-
ptivi, non vero ratione patris adoptivi, cum ad eum respectu ha-
bito sit modus constituendæ patriæ potestatis. *tot. tit. Inst. ff. de C.
de adopt.* Quod si vero avo ex nuru nepos nascitur, videndum est §. 9.
utrum

§. 10. utrum nurus concepit nepotem, dum filius adhuc existeret in patria potestate, an vero ubi fuit emancipatus, priori casu nepos in avi, posteriori verò in sui patris potestate existit. Demum Jure civili neque naturales neque adoptivi liberi parentes cogere poterant ad eos potestate sua dimittendos, sed erat hoc in mero parentum arbitrio positum.

LIX.

Hodie iidem fermè modi ac olim dissolvendæ patriæ potestatis obtinent, nam (1) est mors tam parentum quam liberorum naturalis (2) mors civilis, uti est bannum Imperii, die Reichs Acht (3) dignitas Consiliarius, (4) emancipatio (5) adoptio (6) quando liberi separatam familiam à suis parentibus habere incipiunt. Nuptiæ verò neq; Jure civili neq; hodierno solvunt potestatem patriam, nisi liberi nupti separatam familiam instituunt *Richt. dec. 8 num. 72. Bruck. consil. 1. num. 13. & consil. 34. num. 96. fol. 1. nisi quod Filix Jure Saxonico per nuptias è patria potestate exeant, & in mariti transeant potestatem, etiamsi illæ adhuc ædibus & mensa patris fruuntur. Landrecht l. 3. art. 45. verb. der Mann ist auch & lib. 1. art. 31. ibi sie sondern sich mit der Kost oder nicht Dn. Richter decis. 76. n. 37.* Quin etiam separationem bonorum vel in judicio, vel extrajudicialiter inter liberos majorennis factam, siue sint masculi siue foeminae, in Jure Saxonico effectum emancipationis sortiri, Doctores volunt, & vocantur ejusmodi liberi abgesonderte Kinder *vid. Dn. Hahn. ad tit. ff. de adopt. num. 7. ad verba quanquam hoc receptum magis.* & sic etiam de societate Paterna pro nostro instituto satis dictum, eoque Divino Numine auxiliante secundæ exercitationi finis sit impositus.

F I N I S.

154770

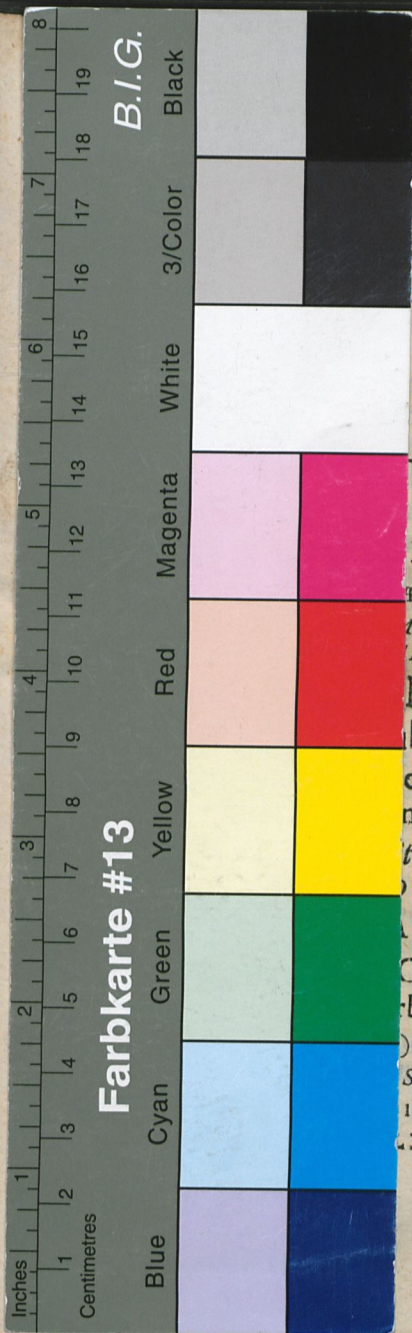
AB 154770

ULB Halle
005 467 691

3

Von
R

3
NDA
TUTIONUM
TATIO
E

ATIBUS
ONJUGALI

TERNA

A M

ENTE GRATIA

ESIDIO

PLISSIMI. ATOVE

IMMI VIRI

NGELBRECHTI

bl. Ordin. ut & Facul-

ectabilis Decani Præ-

m devenerandi.

tionis submittet

MAJORI

AUGUSTI

POLPHUS LUNING

bytanus.

so

STADII,

IS MULLERI Acad. Typ.

XXIIX.